Kaina 10 Pf.

DARBAS

Nr. 7 (1169) Vilnius, 1943 m. vasario 13 d.

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS

Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*

Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 3
Telef. per Vilnius karšką: Vyr. redaktoriaus — 49. Redakcijos ir administracijos — 41. Priėmimo val.: 8 — 14.
Spausdinamas „Šyturio" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3.

25 METAI

1918.11.16 — 1943.11.16

Lietuvių tauta visais amžiais buvo kovojanti. Nei unijos, nei mūsų bajorijos nuolimas nuo zimiosios kalbos ir jos savo kraštio reikalų užmiršimas nesugniuždė kovingos lietuvių dvasios. Toji galinga lietuvškoji dvasia pasireiškė ir šiaudinės pastogės ir žia ligos amžius kovojo, siekė ir veržėsi į laisvę. Lietuvškoji liaudis liko ištikima savo senėjusių dvasai ir ji davė mūsų tautai kovojančius didvyrius: Kėdrinas, Basanavičius, tantes pranašus Maironius, partizanus Valnauskus ir karius Juozapavičius ir Lukšius, ir daug daug kitų, kurie mūs tautoje liks amžinai neužmirsti.

Rusiškas caristinis imperializmas ir randonasis iš to pat Kremliaus olimanto carų kelias siauba ir ir nepažįstą užslopinti lietuviškos kovos. Visas devynioliktas šimtmetis ir šis dvidešimtasis nemaža parėikalavo iš lietuvių tautos, nuo kovoje su rusų veržimusi prie Baltijos kraštų, tuo pat ir į mūsų mielą Tėvynę. Sibiro ir Šiaurės Rusijos plotus nuklojome kaulais savo sukilėlių, knygnešių, tautinio darbo, ugdytojų, liaudies švietėjų ir kitų, kurie nepabūgo Maskvos satrapams stoti skersai kelio.

Nors ir eriškčiausiais keliais, bet lietuvis kovą laimi. Toji kova apvainikuojama 1918 metų Vasario 16 dieną, Lietuvos Tarybos aktu. Lietuvių tautos valia buvo išreiškta: ji atsipalaiduoja nuo nedėkingos mūsų istorijoje užmestos juodos dėmės — nuo unijos ir Maskvos vergurės pančių.

Vasario 16 d. laisvės šūkis plaziai paskliido po visą Lietuvą. Jis paskėlė ir užsiėmė lietuvius, ir už durisių, ir sieną. Rytuose laukiančius laisvės iš Vakarų mūsų karius ir tremtinius. Nors tuo laiku Rytuose jau buvo lėpėjęs bolševizmas, jį iš Vasario 16 d. idėją stengėsi užslėpti nuo lietuvio plienu ir ugnimi, bet ugningas tautos valios žodis prasiveržė pro durtuvus ir toli į Rytus, net ir į Sibirą, kur tūsai lietuvių laisvės kovotojų kaulai.

Vasario 16 d. idėja sustiprino lietuvius tautinėje kovoje ir Rytuose. Ten esančių lietuvių tautinėj bataliunal nepasidavė bolševikų manijai, kaip tai aišiiko su kitų tautų. Nors Maskva į lietuvių bataliouns siuntė ne rausiai savo narų, lietuvių tautos išdavikų Rasikų ir kitų, bet jie raudonojo vardo neprišėmė ir grįšo, nors ir be ginklo, į savo gimtąją kraštą, kurio buvo saugomas nuo Rytų vokiškojo ginklo. Netikėjo lietuviškųjų batalionų kariai į raudonųjų gaudinimus, bet gimtojo krašto meilės vedami pro durtuvus veržėsi ten, kur Vasario 16 d. šūkis paskelbtas — į gimtąjį kraštą, į šo sostinę Vilnių.

Sibirų lietuviai karai, dėl tolimo kelio tuojau negalėdami grįžti savo Tėvynėn, susibūrė į savo lietuviškąjį Vytauto Didžiojo bataliouą ir ginkluojo prieš bolševizmą. Kada lietuviai savanoriai kūrėjai 1919 m. savo gimtajame krašte mušė bolševikinį siaubą, Sibiro Vytauto Didžiojo lietuvių bataliouas laisė krauju savo senelių tremtinių kapus. Inirė bolševikai 1919 m. gruodžio 9 d. Sibiro plotuose šviečiai kardais suskapojo 8 lietuvių karininkus ir karėvinę. Sibiro lietuvių bataliouas karius, bet neįsigėgė palaužti lietuviškosios karinės dvasios. Ir pro Sibiro kapus ji prasiveržė į Lietuvą.

Bet ir čia, Lietuvoje, Vasario 16 d. laisvės šūkis parėikalavo iš lietuvių tautos kovos ir aukų. Pasiraštyas aktas, ugningas tautos žodis, šaukė ginkluotos pajėgos. Ir nepraėjus metams, pradėjo augti savanorių kūrėjų eilės kovai su bolševizmu. 1918 m. pabaigoj Vilniuje ir kitur pradėjo formosėis lietuvių savanorių dalinial. Iš pradžią jie buvo silpni ir šeko didžiąją Lietuvos dalį užleisti bolševikams. Bet tos eilės nuolat augo. Prasidėjo ir partizaninis lietuvių judėjimas. Pirmosios lietuvių aukos kovoje prieš bolševizmą buvo partizaninės, tai Aleksandro Vainausko ir kitų. 1919 m. vasario mėn. pradėjo pirmą karą prieš bolševikus lėšję ir naujai besiorganizuojantį Lietuvos kariuomenė. Jos pirmosios kovos buvo 1919 m. vasario 7—13 d. tieš Kėdainiais, Jėzmo ir Alytumi. Čia sudėjome ir pirmąsias savo aukas iš karių tarpo. Pirmasis karėvinę žuvo būrininkas Povilas Lukšys (vasario 8—9 d. naktį), gindamas Kėdainius, ir pirmasis karininkų 1 pėst. pulko vadas Antanas Juozapavičius (vasario 13 d.), gindamas Alytų. Tai pirmosios karinės aukos, kurių parėikalavo Vasario 16 d. laisvės šūkis.

Pirmosiose mūsų kovose, kol dar buvome silpni, kovoje prieš bolševikus mums padėjo mūsų Vakarų kaimynas — vokiečiai. Iki vasaros, kol galutinai sustiprėjome, jų ginklas padėjo mums atremti daug gausingesnes raudonųjų jėgas. Nuo šafo užsimezgę ginklo brolystė tarp lietuvio ir vokiečio kario prieš Rytų siaubą. Tąją brolystę tebematome ir šiandien.

Vasario 16 d. laisvės šūkis paskatino mus į partizanines kovas 1941 m. birželio mėn. dienomis, kada stojome greta vokiečių kario. Tos dienos šūkio vedami šiandien mūsų savisaugos, dalių bataliouai stovi Rytuose drauge su savo ginklo draugais vokiečiais, ir kita'a. Tos dienos šūkis ir toliau lietuvį raginą budėti ir kovoti — vergu niekad neliki. Vasario 16 d. šūkį atsiminęs, lietuvis karys ginklo nepadės. Bolševizmas turi būti sunaikintas. To siekia visos kulturingos tautos, norinčios apginti savo gyvybę ir laisvę.

Šemet sukanka 25 metai nuo anos 1918 m. Vasario 16 d. paskelbtos idėjos. Per tą laiką daug pergyvenome kūrybos ir skandžių valandų, bet juk lietuvis yra uždėrėdines dirbti ir kovoti. Laimėjimais ji, neapsvaigsta, o praėjusėj mūose yra kietas ir nenaužiamas. Užsispyręs vėl toliau kovoti ir dirbti savo mylimos žemės ir tautos labui.

St. Sirvys

Sunkios gynimosi kovos Rytuose

Rytų fronto pietuose priešo puolimai šios savaitės viduryje dar pasmarkėjo. Abejuose kovų ruožuose tebevyksta sunkios vokiečių dalinių gynimosi kovos prieš su stipriomis jėgėjomis puolančio priešo mėginimus prasilaužti ir apsupti.

Vakarų Kaukaze atremti sovietų vietinio pobūdžio prasiveržimai.

Novorosijsko srityje vasario 5 d. vokiečių ir rumunų kariuomenės priešpuolais buvo atremti stiprių sovietų pajėgų mėginimai išlipti į krantą. Išlaipintieji bataliouai buvo apsupti ir, nepaisant atkaklaus pasipriešinimo, suspausti. Sunaikinant išlaipintąsias priešo pajėgas, iš viso pakautas 31 šarvuotis. Nuskandinta 19 laipinimo valčių. Priešas patyrė didelių kruvinių nuostolių. Nauji desantiniai žygiai nuėjo niekais.

Stipriųjų priešo puolimų Dono žiočiose srityje ir prie Kubanės buvo atremti su sunkiais nuostoliais sovietams.

Ties žemutinių Donų, visoje Doneco srityje ir į vakarus nuo Oskolo ruožo bolševikai plačiame fronte vis tęsė savo puolimus. Jie atremti per sunkias kovas arba sulaikyti priešpuolių. Kovos dar tebevyksta. Per sunkias gynimosi kautynes, esant didelei priešo persvarai ir nepalankiems oro sąlygoms, vokiečių dalinial vėl reikiamai pasireiškė.

Mūšis prie Ladogos ežero, kurio, priešui panaudojus naujas jėgas, vėl įsiliepsnojo visu smarkumu, davė naujų gynimosi laimėjimų. Vokiečių kariuomenė su didelais nuostoliais priešui galėjo atremti plačiu frontu atliktus stipriai-artilerijos ir šarvuočių remiamus puolimus. Pasirengimai tolesniems puolimams buvo sumušti sutelkta artilerijos ugnimi.

Rytų Karėlijoje atremta keletas priešo prasiveržimų, jam patyrus didelių nuostolių žmonėmis ir medžiaga.

Sausio mėn. buvo sunaikinti 832 sovietų lėktuvai, iš jų 690 numušta oro kautynėse, 99 numušė oro vajėsų priešlėktuvinės artilerija, 22 — kariuomenės junginiai, o likusieji sunaikinti žemėje.

Šiaurės Afrikoje ir Tunizijoje vyko vietinės reikšmės kovos.

Keleta kartų JAV ir britų aviacijai puolus vakarinę Vokietiją, Prancūzijos pakrašėius ir Hamburgo miesta, nukentėjo civilinial gyventojai ir pastatai.

Greitieji vokiečių kovos lėktuvai puldami kelias Anglijos pakraštėjų vietovės ir uostų įrengimus padarė žymių nuostolių.

Naktį į vasario 9 d. pažeisdami Svedijos teritoriją, paskiri priešo lėktuvai įskrido į Baltijos jūros sritį. Bombos numetė nepastebėta.

Vokiečių povandeninial laivai priešį kelętą dienų šiaurės Atlante suseikė, britų valtis link plaukusią lydimąją vilkstinę, kurią sudarė jūrinai pakraštėjų virš normalaus vokiečių kroviniųjų laivai ir tarikčiaivial ir karė dėl savo krovinių vertės buvo ypatingai stipriai saugojama. Per keletą dienų trukusias kietas kovas pavoandeninial laivai paskandino 14 laivų, jų tarpe 5 tankiaivius, bendros 100.000 brt. talpos. Torpeduotas dar vienas garaivis.

BERLYNAS. Britų ir amerikiečių aviacijos pajėgos per sausio mėnesį Viduržemio jūros srityje neteko 292 lėktuvų, iš kurių 221 buvo numušta oro kautynėse, 38 numušė žeinitinė artilerija ir likusieji buvo sunaikinti arė žemės.

STALINGRADO AUKOS PRASMĖ

BERLIN. DNB karinis korespondentas rašo:

Žinia apie mūšio dėl Stalingrado pabaigimą visuose Reicho karininuose sluoksniuose buvo sutikta su susistu karšu. Šiandien Reicho sostinėje iš sukštųjų karių buvo išgirsta, kad didvyriškas laikymasis vokiečių šeštosios armijos, lygiai kaip ir abėsyo rumunų divizijų ir vieno krosių pulko, pavyzdingai vadovaujant generalėfėmaršalui Pauliui, vokiečių karinėje istorijoje yra toks garbingas lapas, kokių reta. Tatai stiėtinka ir faktą, kad gedulo jausmams vokiečių karininuose sluoksniuose neraindam vietos. Vietur, ypač tuose aukventojų sluoksniuose, kurie turėjo giminių šeštojoje armijoje, daugiau susidurtam su rūmto pasidžėdžiavimo, ryžtingo kietumo ir nepalenkiamo tikėjimo pergale jausmais, pergale, kurios labui šeštosios armijos generolų, karininkų, puskarininkių ir karėvių padaryštosios aukos yra laikomos aukščiausiu simboliu. Vokiečių Vyriausiojo štabo narial ryšium su tuo nurodė, kad šeštosios armijos divizijos iš naujo kuriamos, ir pažvmi, kad tas processas, lygiai kaip ir daug kitų labai reikšmingų pasiteisinę ir tuo pat metu pastūmėtas į priekį. Stalingradas vokiečių karinėi vadovybei sutešė galimumo padaryti nutarimų, kurių pasekmės bėgyje ir vėlesnės sutiktos su mostaba, kai tam ateis laikas, ir tatai tiek Rytų karo laukuose, lygiai kaip ir kituose pasaulinio mūšio leinimuose paėkiuose ir karėjo ginklavimose srityje. Stalingradas, žiūrint iš šio taško, esas tieslog simbolis europės koncentracijos prieš bolševizėd varojų, kurį, jei žemėsėpuose tikslai stabėti vokiečių kariuomenės dalinių paskutinius judėsius, šiandien dar labiau, negu bet kada gėlima laikyti aišes valstybių pergalės valia.

BERLYNAS. Stalingrado vyrų galėinę šitvermę visonis jėgomis ėmė vyriausieji transporto lėktuvai. Kai pagaliau visnas aerodromas žuvo po kito, vokiečių lakūnai leisdavosi paskubomis įrengtose tūpimo vietose, kur vokiečių artilerija jau iš visiškai arti galėjo lėktuvus apšaudyti. Grenadėrių ugnies apsaugoje jie krovė sužeistusias ir žigonis ir dienas naktis pro priešėlėktuvinės ir priešėlėktuvinės artilerijos užtvaras gabendavo juos į užfrontės aerodromus. Per mėnį taktiniai iš viso pergabeno 47.000 šeštosios armijos sužeistųjų ir sergančiųjų kovotojų ir nugabeno juos į ligonines.

UŽSIENIO ŽINIOS

BERLIN. 1943 metų sausio 30 dienos vidudėnį, tai yra tą patį duėlis laiką, kaip prie dėlimti metų Vokietijos likimas buvo sudėtas į Adolfo Hitlerio rankas, Reicho aviacijos ministerijos garvės salėje įvyko iškilmingas valanda. Didžiosios Vokietijos Reicho maršalas Hermann Göring savo kalba į kariuomenę, laivyną ir karinę aviaciją, o tuo pačiu į pačią tauta buvo nepalenkiamone visos vokiečių tautos kovinės valios reiškėjas. Į šią dabartinės probėmonę palvęsta sukaktuvių valanda apie Reicho maršalą susirinko kariuomenės viršūnės, partijos vadai ir 20-ties asmenų delegacija, atstovaiantė sukštuosius NSDAP pareigūnus.

BERLIN. Fiureris nuo šių metų vasario 1 d. pakėlė į generolus feldmaršalius tris nusipelniusius kariuomenės grupių ir armijų vadus.

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ. Fiureris savo vyriausiojame štabe priėmė karo laivyno vyriausiąjį vadą didįjį admirolą Raederį ir, įvertindamas jo istorinius nuopelnus, paskyrė jį Didžiojo Vokiečių Reicho karo laivyno admirolu inspektoriumi.

Tuo pat metu Fiureris pakėlė į didžiausius admirolus ir paskyrė vyriausiuoju karo laivyno vadu povandeninių laivų vadą admirolą Dönitzą.

VEIMARAS. Generalinė įgaliotinis darbo tarnybėj generolas-leitenantas Fritz Sauckel penktadienį vietos nacionalsocialistų suorganiuotame didžiulėme mitinge paskakė dėl potvarkio, pagal kurį vietos ir moterys turi užsiregistruoti Reicho gynimo darbams. Vokiečių turinti būti kaip kokia geležinė sąlaha, kurią vartaisiai turi apršipinti vokiečių kariuomenę. Ne tiktai kova dėl Stalingrado, bet ir tas faktas, kad karės artinosi prie savo sukėčiaus taško paveikė, jog pereitų metų balandžio mėnesyje paruoštas potvarkis dėl visų vokiečių darbo prievolės dabar buvo paskėtas. Vokiečių ginklavimosi pramonė darbo atžvilgiu nejaučia jokio trūkumo. Apginklavimas yra paruošta. Jos užbėnyje dabar tik tą ginklą darbą padaryti, ir geresnių ir naujesnių. Tam tikslui dabar bus mobilizuojama milijonė vokiečių vyrų ir moterų darbo laika.

NANKINAS. Maršalas Čangkai-šekas iš Čungkingo išskrido į Vašingtoną. Jį lydi daug vyriausybės narių ir karininkų.

Čangkaišekas rengiasi Vašingtone asmeniškai prašyti skubėėiausią „amerikiečių gaujiko.

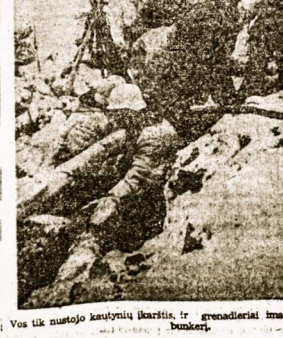

Vos tik nustojo knutynių ikaršties, ir grenadėriai imasi darbo įsirengti bunkerį.

LIETUVIŲ KARIŲ BATALIONAI RYTUOSE IR TĖVYNĖJE

Šių dienų karas su bolševizmu pasaukė ir lietuvius karius į mirtimi verdančius kautynių laukus, į šitą frontą. Visa eilė lietuviškųjų batalionų, išsiklaidę po plačiąsias Rytų erdves, narsiai kaunasi greta vokiečių ir kitų tautybių karių, ir kantriai, sąžiningai, didvyriškai neša tronto vargus, žiūri mirčiai į akis ir laisto savo kraują, prakaitą po tas milžiniškas Rytų erdves, kad ir lietuvinai šiandien stovi nuo šiaurės fronto iki Azovo jūros. Tačiau visų jų širdys plaka Kęstučio, Vytauto laikų dvasia ir troškie troškta, kad visi ju vargai, žaizdos ir pralietas kraujas būtų suprasti, kaip Lietuvos kraujo duoklė pasaulio taikai ligvėnčiantiems ir savo Tėvynei laisvę sukurti.

Kyla evedęs mūsų batalionai atsirado savanoriškai niekieno nevertiami, vien tik atkeršinti už bolševizmo naikinimus Tėvynės baisoj, kuris visus lietuvius įpareigoja ginti jos gartę ir atkersinti už nukankintus ir žiauriai tėvus, brolius ir seserį.

Aš sutikau delimtis ir šimtus kartų lietuvį karį Rytų bukneriuose. Mačiau kaip jie vykdė painius ir sudėtingus kautynių uždavinius. Tas kautynes laimėjęs, kitų valstybių kariai bučiuodavo mūsų karininkus ir kareivius už jų narsumą, drąsą ir pasiaukojimą pareigai. Mūsų vyrai žygiuodavo karšta vasaros dieną po 30 - 40 km. ir žiemos šaltyje, pūgoje išbūdavo lauko sargybose itisas paras. Jie ir šią valandą Rytuose puola, ginasi, kasa apkasus, stato bunkerius, tobulina savo pozicijas, o po to, mažai miegoję, išvargę, susilapę, apsarmoję grįžta į savo bunkerius ir tuoj pasigrėta lietuviškoji daina:

„Kur Bėga Sešupė,
Kur Nemunas teka
Ten mūsų Tėvynė
Graži Lietuva"...

Galima drąsiai tvirtinti, kad nuo vado iki eilinio lietuvai kariai esą Rytų erdvėse, budėdami šaltas, lietingas dienas ir naktis bunkeruose, sukodami ten savo gyvybę yra mūsų Tėvynės garbės kaiviai. Jie nei vienai minutei nepažemina ne tik savo Tėvynės garbės, bet ir atskiro lietuvio, bei savo dalinio. Bent koks Tėvynės ar atskiro lietuvio kario pažeminimas jiems yra baisesnis už patį mirtį. Jei kas kitaip manytų, labai apsirikti.

Lietuviškoji visuomenė, esanti Tėvynėje, dėl mūsų karių gero vardo, garbės, pasiaukojimo pareigai ir Tėvynei, o be to, ir patriotizmui išlaikyti, gali būti dangaus nepriekaištingai.

Mūsų kariai visda ten šventai atlieką jiems pavestas pareigas, visada juančiasi, kad jie yra garbingos lietuvių tautos vaikai ir niekur nesutepa to vardo, bet atvirkščiai, jį iškelia vietos gyventojų ir kitų karių tarpe. Yra buvę atsitikimų, kad vokiečių karo valdytojė, įverčindama lietuvių karininkų ir vadų išmintį, susprėdžimus vadovauti kautynėse, pavesdavo lietuvui karininkui vadovauti rinktinei, kurią sudarydavo įvairių tautų karininkai. Toks karininkas ne tik pasirodydavo vertas tokio paskyrimo, bet ir aukštai įkeldavo lietuvio karo ir savo Tėvynės garbę kitų tautų karių akyse.

Arba atsilankę bunkeruose pamišim, kad ir paprasčiausią eilinį lanko sargyboje esantį kareivį ir paklausime jį, už ką jis kariauja? I klausima

JUOZAS ALMIS
JORAGIS

Aukos gėlės

Sunkiu ilgos kovos keliu
Mes nešam tau aukos gėlių,
Šiandien, Tėvyne, tart galiu:
— Tave veiksmu, darbais ...
myliu.

Tu mums esi didi, šviesi,
Kad mes viską kovų ugny
Tau laisvės geismu degdami
Už tave kaunamės jauni.

Balti, mediniai, paprasti
Išdygo kryžiai pakeliais.
Praeiviai gulint juos ras tėn,
Tėvynės balso klausė jie
Visa širdim iki mirties.

Sunkiu ilgų kovų keliu
Mes renkam tau aukos gėlių,
Karžygių žuvusių tylių,
Kapai tau visada kalbės:
— Tavęs taip niekas nemylės.

jis mums atsakys klausime: O kas šiandien būtų mūsų Tėvynėje, jei čia nebuotų vokiečių, kitų tautų Karsliviai ir aš? Jis parodys mums pirštu rytų kryptimi ir paaiškins, kad priėjęs esantis apie kilometrą plotas yra niekieno žemė, o ten tolimi jau bolševikai. Jei mes tuo domėsimės, bunkeryje esantis lietuvis sargybinis - sekėjas pasišys mums žiūronus ir pasakys, ten akimis pažvelgęs siūnkojančius tūpo pačius ginkluotus ubagus, kurie kaip ekėrial 1940 m. pilėdo į mūsų kraštą. Supūdę užterše mūsų namus, turtus, lietuvišką žemę paskandino ašarose, skausmuose ir pavertė kapinynu.

Jei mes plačiau su mūsų kariais, esančiais Rytų fronte, įsikalbėsime, mes patirsim jų didelę meilę savo Tėvynei. O nesuprantamą užrašą kyančiates - sąsiuvinius rasim patriotinių dienoraščių, eilėraščių, dainų, dainėjų net jų pačių sukurtų apie Tėvynę, apie Vilnių, Šeimyną ir dauginą kitokių, kurios artimos ir mielos lietuvio širdžiai. Visa tai dvelkia didele meile Lietuvai, ten iškeliama mūsų tautos garbė, mūsų Tėvynės grožis, jos karių narsumas ir pasiaukojimas šioje šventoje kovoje su žmonijos ir viso pasaulio slauba bolševizmu. Jei šiandie mūsų Tėvynė savo karinių batalionų, stovinčių po savo trispalve vėliava šioje kovoje, neskaito valstybinių mamų, tai reikia neabejoti, kad istorija lietuvio karšo tuo atvirdžiu neniukriaus. Taip pat to karšo Tėvynė pokarinėje Europoje irgi nebus nuskriausta.

Tie kuklūs Lietuvos sūnūs, išsiskėdinę po milžiniškus Rytų plotus, toli nuo Tėvynės, be sunkių pareigų, kurias visiems čia uždeda fronto sąlygos, sugeba, moka, ir turi laiko įdėti daug mosiūdinus lietuviškus savo stovykltu ir bunkerų gyvenimą. Jie jį papuošia tautiniais motyvais: iš smėlio, akmenėlių, klauteliu jie padaro lietuvišką ornamentą, kuriais domisi net kitatautiai. Tos nuostabios, prasmingos ir gilios mūsų karių meilės neįmanoma išreikšti žodžiais.

Toliau, apsilankykim Rytuose žuvusių brolių kapuose, kur šalia vokiečio, ispano, latvio, esto ar kito karo atsigulė amžinam poilsiui toli nuo Tėvynės, nuo artiųjųjų, lietuvis karys. Tuolaikinis, kuris lietuvio kario kapas. Ant kryžių, kurie čia visiems vienodi, po laipsnio, vardo, parvardės, gimimo ir žuvimo datos ir mus žiūri Vyčio kryžius. Tėvynės meilė ir čia uždėjo savo ženklą.

Paimsime žuvusųjų lietuvių karių

Si žiema — paskutinė Stalino viltis.

KEVIŲ KARAS

Strauka iš dienoraščio

Jau kelinta diena kasami apkasai ir bunkeriai kaimelyje B, kuris randasi anti prakaus, apkerto, kaip kupolas, kalnelio. Čia numatyta pabūti ilgesnį laiką ir dėl to jį tvirtiname iš pagrindų.

Viduriniės kovos grupės štabas tame pat kaimelyje B. Prie pirmosios rezervinės kuopos. Vėlyvas popietis. Grupės štabe visai ramu. Rauma dėl to, kad gautieji iš kuopų pranešimai buvo mums sekmingi. Visos kuopos be ypatingų įvykių pasiekė joms duotus tikslus. Susidūrimo su priešu, išskyrus kairiajame sparne nebuvo.

Taip pat sėkmingai baigė dienos uždavinį mūsų kaimynai ir apie tai pranešė mums „funkui". Toki pat pranešimą jie gavo iš mūsų, toki pat pasiuntėme ir aukštesniam štabui.

Šauliei leidžiantis kuopos vadas, atvykęs į štabą, pranešė, kad įvortinimo darbai šiandien baigti. Po to mes lėjome paštiūrėti, kaip atrodo patalpas daktarui. Apėję visus apkasus, susistebėjome, kaip tie žmonės mus grįžtome patenkinti. Kaip nebūti patenkintam, kad vyrai į darbą įdėjo mus, kad jie nenori prieš žiauną, kad ir per ilgoką tarnybos laiką net braižiny nemaišau tokių patebėtumų ir net papuošimų, kokiuos dabar sumatėm čia.

Štabo būstinė pačiame vidury kaimelio. Kai ją rinkomės šio namo šeimininkas, „kryžiažvodamasis" kitkirno miu, kad jie nie nemie nėra vienas „nikto vabalelio". Mes patikėjome ir tikrai neapsirikome. Aplink, kur tik pažiūri, akankamai švarcu o kabantieji kampe „ikonai" naujiai, graži lietuviniėsia rank. šluosčiais apkabinti. Skundėsi mums žmogelis, kad teko jam, „sauės apėviestam", penkis metus kaležime pasėdėti tik už tai, kad laiku nepristatė savo ubagiškos duokles. Dabar patenkintas ir kuo tik gali padeda mums.

Susėdome prie stalo vekarienės. Vos spėjome pakargėti po sviestalinį ir prispilti virinto pieno stiklines, kai pro žemokas duris įgriuvo funkistas ir pranešė: „Trečią kuopą kalme S puola priešas". Visų veidai sustingo ir akys nukrypo į pranešėją, iš rodos rytę rijo jo žodžius.

Garuoja karšto pieno stiklinės ant stalo. Ant lėkėčių sudėta nebaigti daryti sviestainiai, o prie stalo nei vieno žmogaus. Vieni, kaip ligėti, išėdėę prie durių ir sustoję pačioje aukščiausioje kalnelio vietoje žiūri į rytus. Kiti zuja aplink suskrypusį namelį, kuriame yra mūsų radijo aparatas ir klauso, ar nenugirdi iš besikalbančių naujausių žinių.

— Ulrich, Ulrich, čia kalba Johann, čia kalba Johann. Jei girdite ijmen - atsilieptite. Bitte kommen ob verstanden.

— Girdime, girdime. Čia kalba Ulrich, Ulrich. Klausome, kalbėkite.

Prašau pakviesti prie aparato Broniu. Prašau pakviesti Broniu.

— Tuojaus pakviesime, — atsakė iš trečiosios kuopos.

Kelionė minutėn nutilo radijo aparatas, tik maži, brakštelėjimai susinešę girdimi. Albertas tiesia žemėlapį ant stalo, orientuoja ir nekantriai tamp pirštu, sukinėja gilėtuką. Jau šaukia mus, atsilieptė:

— Čia Bronius, čia Bronius Klausau. Prašau kalbėti.

— Kas ir kiek jus puola, kas ir kiek jus puola?

— Puola iš rytų ir pietų. Puola iš dviejų pusių iš karto. Kiek, dar ir man nesiėko. Vyrai laukia nuo vėdymų, pranešiu vėliau, pranešiu vėliau. — Ir vėl nutilo radijo aparatas.

— Tai „Samai"! — Murmtelėjo adjutantas ir žemėlapyje žymėjo priešo puolimo kryptis. Vėl girdžiu Broniaus balsą.

— Labai smarkiai šaudo, labai smarkiai šaudo. Išvien veikia tik automatiniai ginklai ir keli minosvaidžiai. Minos krenta visai netoli mūsų. Mes slepiamės prie namo sienos. — Ir vėl nutilo ir keistai brakštelėjo aparatas. — Viena mina sprogo čia pat ir apipylė mus žemėmis, tuo tarpu vyrai ir vėl girdžiu Broniaus balsą ir vėl nutrūko pasikalbėjimas. Po kelių minučių vėl girdžiu: — Jau dėga namas prie kulės alėpėmes. Jau degė. Nutraukiu...

— Ir vėl nutilo. Kai mačiau žvilgsnį pro aprūkusį langelio stiklą, mačiau už miško iš medžio viršūnių kylančias juodos dūmų kėbulas. Kartu jie eigiai kyla į viršų, o paskui susiuska į kamuolius ir atrodo kaip didelis didelis juodas grybas pinai melsvam dangučiui. Vėl šauksia mus.

— Labai smarki ugnis, labai smarki. Viskas malšosi krūvon. Sunku bestikirti, kas ir iš kur šaudo. Priešas slinta. Dega visas kaimas. Radijo aparatą pakišome po tanku. Prie tanko ir aš guliu ir vos vos pro vikšrus pasiekiu telefoną ir auštinu. Tanke dar ginklinėje vieta kur galima pasislėpti nuo kulkų lietaus. Labai karšta nuo degančio namo, bet pajudėti iš vietos negaliu. Tankas karšta. Toks karšta triukšmas nežinau ar girdite mane? —

— Sūnučiame jums pagalbą. Tuojau sūnučiame pagalbą. —

— Nieko negirdžiu, toks didelis triukšmas, prašau pakartoti.

— Sūnučiu pagalbą, — balsiai ir aiškiai ištarė kartoju.

— Nieko negirdžiu. Siųskite pagalbą, nes galime neatlaikyti.

— Sūnučiame tuojau, sūnučiame.

Radistas vėl pasuko juodą rakto sraigtą, bet jau niekas neberatsilėpė. Radistas ir elementus keitė, visus sraigtus ir sraigtelius sukinėjo, dešimtimis kartų šaukini kartojo, tai balsiai, tai lėtai, bet jokio atsakymo neišaukėme. Gal sugedo? O gal kas nors atsitikt?...

Pirmoji kuopa jau pasirengusi. Užia auto motorai ir vyrai lipa į sunkvežimius.

Su antrąja kuopa telefono ryšis veikia ir jai perduodamas šitoks įsakymas: „Baro apsaugai palikite kiek galima mažiau jėgų ir viską ką galite, skubiai siųskite trečiąjai kuopai į pagalbą". Daug alkinti ir kartoti netenka. Antroje kuopoje užbėgta įvykiams už akių ir tik laukia leidimo vykti į pagalbą draugams.

Vienas už visus, visi už vieną, tai geležinis karo lauko įstatymas. Be jo nei žingsnio pirmyn, be jo trūkių drąsos, be jo nebūtų nieko.

Visi kiti dalinėi įspėjami susiprinti budrumą ir sudaryti po būrį ludonos ginklais, kurį būtų galima panaudoti tik štabo leidimu.

Sunkvežimiai pilni vyrų dingo tamsoje, tik motorų dūzgimas girdėti. Jau šaudo antrosios kuopos automatinis pabūkšna - fliakas, pokeitęs ugniavietę trečiosios kuopos linkt.

Kryžiuojasi, raižo dangų šviečiančios kulkos. Girdėti minų sprogimai ir dustūs automatinių pabūkšnų balsai. Nors ir šviečia degančios kaimas, bet karsu su liepsnų liežuviais kyla į dangų ir raketos. Vienos jų su baltais parašiutėliais, ligokai susi rausdenem dangaus fone, kitos žalios, kitos raudonos. Tai vis sutartinės ženklai, bet kas jos ir bar atskira. Leidžia tos mėstėliai leidžia priešas ir jos visos maišosi krūvoje. Tai aptyla, tai vėl taip staigiai visi iš karto sukėęja kulkosvaidžiai ir dunda pabūkšnai. Visos kautynių laukas tarytum sunkiai siauoja ir pasiutusę šokį šoka.

Suskambėa telefonas. Antroji kuopa praneša: Per upę pas mus užplaukė trys trečiosios kuopos vyrai ir pranešė; Radistas sušeistas ir radijo aparatas nebeveikia. Vyrai kautynių metu turėjo keisti pozicijas, nes nuo degančių namų mūsa pasiuta karštis ir dėl to gali tureti daugiau nuostolių. Priešas vietonis paslinko per dvilesimts, tridešimts metrų nuo mūsų. Rusai vias laiką galvališkai rėkia: „periodi period", jei jie nebegali slinkti pirmyn, nes kiekvienas krustelėjimas jiems brangini kainoja. Buvo girdėti balsą: „padaval patroni padaval patroni" Atsirado to lyrio kūdikis, kuris drįso sušukti: „brosaite aruže i prichadite k nam". I tai mūsų vyrai atskyvino: „palol von!" ir taip užsprigindavo iš kulkosvaidžių, kad tokios minys iš jų galvų rūkte išrūkdavo. Kuopa laiku sudūnė paramos ir dabar jau Fymiai gerai. Automatinis pabūkšnas šaudo pertoli, todėl turi perkelti ugnį arčiau; savųjų nekliudys, nes dengia kalnelis.

Vėl įsikymai ir nuodymai dalinėms.

Jau prabėgo kelios valandos. Visų čia esančių galvose pinasi minties: kad greičiau šaustų, tuomet baigsis kautynės. Tai galima užtikrinti nes tai jau ketvirtos eilės kautynės ir vyras, priėjęs tai buvusios, baigdavosi su auštančiu rytu. Jei šiandien jos mums tiek tekainos, kiek laikinojo pirmosios, bus stebuklas, tuoj pat, kai tik ir vėl dingsta viršūnės, kurie buvo su manim.

Tikrai, kai praėjo geras pusvalandis ir žemė pudengė toks vėsus, drėgnas ir šėme kvepias baigsnas rūkelis ir vos vos pradėjo šviesti, ši karto pakilo į viršų daug raudonų raketų. Dar vienas, antras žymiai silpnesnis ugnies smūgis, ir viskas nutilo.

Vėl pranešimas iš antrosios kuopos: „Rusai traukiasi. Bega kiek tik galė".

Grupės štarstyklia buvo trengta mažam sukrypusiam namely. Kadangi vietos ten labai mažai, gydytojas pasirengęs priimti sužeistus. Tik kaip tik tas namelis buvo pusiau savo medžių viršūnes ir rasotus šiaudinius stogus, jau buvo sakė

Kariaujantieji elgetos ir vaikai

Kai Bn. atvyko Kopūstų vyrai ieškoje pavieniai ir kai kuriose priėjo naujokai. Laikui bėgant gyvenimas jues išmokė įvairiausių metodų kaip reikia veikti šiose klastingose kaušyniu salygose. Čia, žinoma, nėra ir negali būti pastovių įstatymų ar kariavimo sąlygų. Perstrenge civilinials drabužiais, apsiavęs kareiviniais batais, apsirengęs juokdariu ar beprotiu, nuolat keičia vietovę maišeši įvairiausi banditai, teroristai bei šlibaksytos nuodėmės žymios būrinė tarp vietinių gyventojų. Jei tokioje vietoje, kur yra besislapstančių banditų ir nuodėmžmėgių, sutikai miško ar kelio darbininką bėdėlį, tai vėtlis pins, kad jie po savo skarmalais neslepia trumpe automatinio ginklo. Ar užkiemi kas, kad per lauką ar vaišuojančione rogėse ar dviratėje „badoje" sėdintis skarmalinis nėra tyčia priešo pasiųstas šnipas.

Lietuvėi karšai uniformoti jues visai pažinsi, bet jiems šlame krašte nepažįstami nežinomi priešai banditai, teroristai ir įvairūs pasigailėtino verto elgetos. Mūsų vyrai nuolaikę įvairių į skudurus įsisupusių ir išmaldos prašančių materų — lignių. Bet išaiškinus pasirodė, kad ši būrinė ne kaip kita, kaip tik ir slėpė mokytos teroristų banditų šnipės, naktimis pralindusios pro apkasus ir ėdžiusi limitas. Savo skarmaluose gabenosi radijo aparatus, buvo ginkluotos.

Vaikai ir pasuaiglai, kurie nežino kas jų tėvai ir kur jie yra, besijuokdami apie karių kariaujančius ir virtuves vykdamai prašo laišo atliekamos entubos, o patyrinėjus juos kiekinausiai paaiškė, kad jie yra prieš. jo pasiųsti šnipai ir prekiai.

Šiai vienas iš daugelio lietuviškon dalinio kovų su „elgetomis" vaizdeelis.

Dalinys stovi eniego užpustytame kolchoze. Jis saugoja platų ir svarbų beną. Bolševikų banditai puo čia nepertraukiamai. Nuo jų lėktuvų, bu ir priekinių dalinių mūsų vyrus skiria neplinas kilometras. Mūsų gyvenimas pozicija — kolchozo rytinis kraštas. Kaušinio metu ten yra pušės kilometro minėta kryptimi. Dėžiuilio, aikimis peapriėjamo miško pakraštyje banditų apsaugos postai ir kitaip sakant, jų lauko sargybiniai.

Paėjame saulėtame vidurdienyje mūsų vyrai ir lauvaišinasi ginklais. Jose aėši žmogysta. Apsiaisuosi balta paklode, kaip ir pats aėši.

Einam, einam — karinė kuprinė
Niekada nebuvo taip lengva.
Sodžiai, kalvos, kryžiai kapinyne
Ta pati, Gyvoji Lietuva.

Ta pati pušis, miškų svyrūnė,
Visą krašto varga pasakys.
Dar viena milžinkapio viršūnė,
Ir stebuklas kyla prieš akis.

Vilniūs! Žiūrim... Stovime be žodžio...
Kvepia sesių dovanota rožė...
Būtų lengva mirt šioj valandoj.

Mes klajūnai grįžome namolia
Ir bučiuojam švento kelio žolę
Kario rūbuos, kūdikių maldoj...

parengta ir gydytojas davinėjo saitnarams paskutinius nurodymus.

Netrukus atvažiavo didelis sunkvežimis su raudonu kryžiumi šonuose ir su kariuomenės gydytojais. Kai gydytojas su sanitarais triūsė apie sunkiąsi sužeistus, lengviau sužeistus ir jų palydovus apepito žiaba „atsiskaitė" rašinėjai, „pažinimai" ir „apraštėjė" pastuitinial Kiekvienas atvykusiųjų apipilamas žimiais klausimu: kas buvo, kaip buvo, ko žinoti, ko nežinoti ir t. t. Kur čia ir išvardysi visus tos klausimus, kurie visiems nelo tiesa ir galva.

Juokas, pats didžiausias trečiosios kaupos vyrus, nešinis, kai jie ir kiaušiai pykstąs už tai, kad jam beprendamat vakarieniauti „ubagai" nesiovė kaštiuka ir sriuba ibėgo ir, kad dažnai tos sriubos ir už akmenų krūvos atsigulęs „šamams", kiek iš šovinių turėjęs. Kad Jutkus tikrai galėjo dėl to rimtai supykti, vėl tikėjo, kad gerai žinoti, kiek ir kaip sada turėjo geną apetitą — ši katė. Jutkai sriubos jęen tik vieni juokai.

Ci du broliai Petras ir Alfonsas ištaisė iš savo sunkaus kulkosvaidžio apie 17.000 šovinių ir egzaltavo, kad šaudė tai vienas jiems šovinių dėžės, nes tuomet būtų taip bėgantiems „šamams" padus „pakutėję", kad tie būtų steimę iki šnabo lestos.

O Rimkus už tai, kad juos išdirjo kviesti pas save, taip pat gerokai siurauskius pavaišino. O Petras įrodė, kad ne tik jį pešiūko vanzuj galima pataikyti, bęip pasakodavo ensial, prisimindamai „turečką vaina", bet ir kulkosvaidžio vamzdyje galima pataikyti ir tuo, kad ir taip vienas po kito seke pergyvenimai atpasakojimai ir įvairūs nuotykių atsiminimai.

Atvažiavo dar vienas sunkvežimis ir kartu pravažiavęs tuoj apsisuko ir stojęs. Iš ėlės pirmos ir sunkvežimi lipo gydytojas. Neilgai jis ten užtrukęs, nes visos žemiškos jėgos ir žmogus ten buvo nebereikalingos. Ir da kažkoks iš čiono ir vai kiti. Ir, paskutinį sudiev pasake, tokie rimti ir tylūs lėjęs iš sunkvežimio.

Kai atidengiau pilką ankloję nuo uždengto veido, pažinau. Tai buvo trečiosios kaupos pasiuvadijinkas, Jinksmasis Valentinas. Geral ji prisiminęs iš stovėjimo D. kaimą laiku.

— Jo žmogus ir vyras visa laika taip taikliai šaudė. Jei jo nebūtų buvę, kažin kaip mums būtų tėčę, — apgailestuoja greta stovintis jo draugas.

Jei jo nebūtų buvę?... Taip, dabar jau jo nebėra. Kas bus jo vietoje toks narsus, kai penktą kartą pasikartos tas, kas buvo šiąnakt? Kas stos prie to patiesi ginklo ir ši paskutinio atodūsio neapleis jo? Paskutos viską, kai turi branglausio...

— Dar šį rytą gautas Vatentinui laiškas, — priidūre greta stovintis rytinėlis.

— Ar nuo žmonos? — Kažkas paklausė.

— Ne žmonos, bet motinos, — paaiškino kitas, kurio ranka storai apriišta baltu tvarsčiu. — Jis buvo nevedęs, — priidūre dar.

— Laiškas seo senos motušės.

Kažkas pranešė, kad atšyginuoja trečiojį kaupą. Kiniame jos pastikti. Nuo kalnelio ėiškai pastyti, kad iš ten ėiškoda vieną po kito vežimai, pamažu leidžiasi į sėėnį ir dingsta iš akių, o po penkiakilės minučių vėl tikyja, ir iš žemės ir nuo mėnų kalnelio link. Dalikėsiais ėina vyrai ginklais neėini. Kai pėėjo arčiau, mes matom jų ikaudusius veidus ir akis, tenatus ėinabrišius suočiusi spranduo ir rankas.

— Sveika, Bronius! Sveika!...

— Sveikas, — tylial atsako Bronius, paduodamas man ranką. Jo akyse sužibo dėiugumo ašaros...

Simku apsakyti ką tokio metu justi žmogus. Dėiugės, kad matai draugus. Dėiugės, kad iš viso jauti viską čia, lyg būtų kelias dienas nevaišiusi.

Vadas vis ja stebėjo. Ne tiek tetos veida, kuris buvo labai nesimpatiškas, kiek jos skarmalais apriišta koja. Tetai pavaizna, vadas pažinko sanitarijos puskarininkė ir jos akivaizdoje šm jisko perrišti koja ir uždėti vaistu. Kai tik vadas ištarė paskutinius žodžius: — uždėti vaistu, — teta tuoj prie galo susmiko. Atsipeikėjusi rėkė purtėsi, kad nerėkia vaistu, nerėkia kojos perrišti, bet prbėgo du sanitarai ėmė jai koją rišti. Ir čiai kokia „žaizda" pasirodė. Skarmaluose ivynėjęs rusiškas naganas su 50 šovinių ir dar laikėsi lietuvių dalinio išpakėjęs, miške, stovinčiai bandytų gaujai. O koja buvo sveikutėlė. Laiškė buvo rašoma, kad kėta dėjo punktuoties 20 val. pradėto pulti lietuviškė dalinį. Jie būtų puolę iš visų pusių. Pasigailėjęs vietą žmogysta būtų mūsų vyrus sukiūsi į maišą.

Čiai vėl kita istorija.

Iš tėkimo bazės, esančios užfron, tėje, yra kelis vėtlis. Jiems tuoj ir kraštas mėsta ir šaudmenis. Kello per miškingą vietovę apie 24—26 km. pastai suplyje. Lopas ant lopo ir šieme lope skylė. Ve das pažėje. Jis kalbėjo tik rusų kalba ir gana švariu akcentu. Mūsų vyrai ir pavaigydino. Jis atėsavęs ir palėjęs pradėjo verkšnėjęs. Bučiuot. Žemę ir puldinėdamas mūsų vyrams po kojų prašyti, kad nėrėję paslėpti jį ir dirbti jiems. Jis vėl vėjo. Sakėsi esąs elektromonteris, neblogai nusimanąs šaltkaėystėje, bet pastuitinių laiku dirbęs paprastu kaldchodninku.

Mūsų vyrams toks žmogus buvo naudingas, ypač, kad ją iš pat pirmosios dienos pasirodė nepaprastai drąsus ir ėiskus. Ir, žinoma, pirmąją dėną jis net gėudėmas nėėję nėr virtuvės vandenį, plovė, kirto malkas, kepėno ir tvarkė vėdą, kur rėikia ir nerėikia. Jo vardas, kaip jis paėiskė, buvo Ivan. Jei kur tik kam prėikėė ką atnėšti, nėnėšti, nėėsti, šėlėėjo „Ivan!" Jis tau čia. Kiekvieną momentu buvo kaip gyvasis stėabras ir be galo paslaugus.

Ivan sutvarkė būstinės langus, duris, Ivan palaikė visur švarą, Ivan padėjo dirbti bunkerius, todėiu, nebuvo tokie darbo, prie kurio Ivan nenėjęs. Ivan nėjęs ir vyrams kartodavo, kad jei tik jam dous valygti, ji bėsius prie dėlinio ir ėsiu ėsiu ėsiu ir ėsiu ėsiu ėsiu ėsiu bėbėtu. Nes, girdi, jis niekur prie bolševikų negavęs taip gerai pavalgyti, kaip dabar. Duonos jis čia valgus, kiek tik norėsęs.

Tačiau Ivan mūsų vyrams, nežiūrint jo rodomų geriausių norų ir paėiasumo, kažkodėl iš pat pirmosios dėnos pėėsėjo ėiskėlėsis ėiskėlėsis tipėlis. Vyrai ji kiekvieną momentų turėjo po akimi. Nakties metu ji budriai sėkdavo vėis tarpėje. Nėėsėl gerai ėiesėavo ir jo kumpa, kaip yanazo snapas, nėėis. Iš profilio ir kitu ėvirėinių žymių ėis tiupėti buvo ėiesėėsėė ėėėėė ėėėėė. Bės ėėpėė dar labiau kėlė ėėrima, kad jis yra žnipas, bet rėėkėjo tollau ji sėkti.

Ivan kiekvieną dėną nuolat karėvadavo, kad jo tėvas, kuriuos bolševikai sušaudė, buvo paprastai rusė kolchozninkai. Jis pats paskutinėsius keleris metus dirbęs kolchozo. Jo pareėkėms, kad ten buvęs kuri dėr bas yra gyvenimo dėiugėmas.

Kažkas bėgo. Ivan buvo stebėmas ėulanė ir kelias, ėėsėė ėėsėė. Jai jis per puse lėpų nėjėėlomis tėstarė, kad jo motina ar tėvas kažkada gyvėnė Lietuvoje ir vėrtėsė prėkyha.

Tollau Ivan nepastebėdamas, kad jis yra sekamas, tiek prėpratė ir ėsidrąsino, kad pradėjo kai kuriu kareivių klausinėti ir tėtrustis apie gyvėnimą Lietuvoje, kokia ten tvarka, ar daug yra žydų. Kai kuriam lyg drąsiau ėsitarė, kad kadaise mažas bėdamas su ėėvais gyvėnęs Kaune ir Vėlniuje. Vėliau jis tėk pradėjo, kad paėiausė vėną karė, kėėl jis gausė ėėsėėsėė ėėsėė ir voliėčių karėui. Čia vėsai ėėlėėdo yla. Tollau ėaisti su juo nebebuvo reikalo. Tučtėjau buvo pradėta vėsi ėėsėėsėė ėėsėė ėėsėė. Tėmėjėmės būdais bėi priėmonėmis tyrinėti, kas ją toks iš tikrųjų yra. Kadangi buvo kritęs ėėrimas, kad jis yra žydas, tučtėjau ir ėėsėė ėėsėė ir kvotą vėdanio raštu buvo siunčtas mės ėmbulatorija pas gydytoją. Vėdamas ambulatorijos pradėjo ėėsėė ėėsėė ėėsėė. Tėsėė ėėsėė. Tėsėė ėėsėė. T

KELIONĖ PO OKUPIUOTĄ

(Pabaiga)

Salzburgas — didžiojo muziko Mocarto gimtasis miestas. Miestas senas ir šilumos, šlaitėsi sniegučių kalnų viršūnių papėdėje.

Gražu, saulėtą gruodžio devintosios rytą išvažiavome iš miesto, apšiūrėti hitlerinio jaunimo valstybinio ūkio mokyklą Alpėse. Čia rengiami jaunųjų ūkininkų vadai. Viskas tvarkoma pagal karinę drausmę ir tvarką. Apžiūrėjome ūkinius pastatus, gyvulinę, įvairius trenerius, kur jaunuoliai bendrauti. Čia pat, kuklioje mokyklos valgyklėje, buvo mums surengti pietūs, kuriuose dalyvavo ir vyl. ministrai nuo tarnybos mokinial. Pietų metu jaunuoliai mums padainavo keletą tautiniai karinių dainų. Smagiai praleidę keletą valandų Alpių saulės nužertuose, sniegu mirguliuojančiuose kalnuose, vakarop grįžome atgal miestą. Sios dienos vakare mėtėme puikią menine filmą iš Mocarto gyvenimo: „Ką dieval myli." Tai tikras filminio meno šedevras, galįs plaisti konkuructi Berlyne matytą „Auksi. ni mieste," kuris jau rodomas ir Lietuvoje.

Kitą dieną priešpietinėmis valandomis apžiūrėjome senąją Salzburgo miesto dalį, rotušę, vieną iš senųjų istoriniu bažnyčių. Teko matyti dar ir katakombų bekamų uoliniame statuas kalno šlaite. Virš senojo Salzburgo miesto dominuoja didingas aukštų uolų iškilusi aukštyn senoji pilis, tikra anų laikų tvirtovė. Matėme taip pat ir Mocarto gimtąjį namą. Miestas, kuris yra šio miesto garbė ir pasididžiavimas.

Apie vidudienį sėdome į autokarą ir išvažiavome į Berchtesgadeną. Tai mumsdabas grožio vietovė. Po valandos kelionės pasiekiame jankų miestelį, kurį aplinkui supa miškuoti kalnai ir stūksančios snieguotos jų kietosios. Karšta kalnų saulė ir minančiai spindi skaidriai mėlynoje Alpių padangėje.. Sausas, puikus žiemos oras nejučiomis gaivina visą šiną.

Mes apsistojome pietums puikiame viešbutyje. Tyli ramybė, kaitrūs saulės spinduliai ir snieguoti kalnai iškilkai supa šią nuostabią gamtos grožio vietovę. Čia ramai ilsintis, žiaurūs rytietiškі žėrmos šalčiai, dargaos ir pats karas - atrodo lyg ir neegzistuoją dalykai. Čia taip ramu, taikinga ir miela. Žavingas tas Berchtesgadenas!..

Vadinamoju Alpių kelu mes jau leidžiamės į Münchzero kryptimi. Gilios kiauymės, su apačioje gulinčiais kaimeliais ir bažnytkaimais, o taip pat virš galvos kybą uolinial kalnai palengva slenka pro mūsų autokarą stiklines sienas. Valanda po valandos kalnai žemėja ir tolsta. Alpių kelias baigiasi ir mes įvažiuojame autostrasdon, kuri veda tiesiai į vakarus, į Müncheną. Dar kėlė pavaižuvus, iš dešinės vakaro sutemose fantastiškai tyvuliuoją didžiulis Chiemsee ežeras. Tolumoje, už vandens platybės, raudonuoja senobinės pilies bokštas. Mūsų mašina tiesia autostrada nerimą pilną greičiu. Kilometras po kilometrą artėjame prie Müncheno. Jau sutemus įvažiuojame į miestą.

Ant rytojaus trumpai susipažistame su gražiuoju Müncheno miestu. Puikūs, stilingi rūmai, rotušė, menų perkrautos bažnyčios, didžiulai muziejai, rudieji nacionalsocialistų sarkofagus. Apsukę žymiausiąją miesto dalį, išvažiuojame iš miesto per 50 km. ilgumo Hitlerio vardo kelią, kuo namus. Tai puikiai įrengta poilsio vieta motinoms, kur jos po gimdymo pralaidžia keletą savaičių su savo mažiužais. Nepaprastai puikiai, šviesiai ir praktiškai įrengtuose namuose prasidedančių Alpių aplinkumoje, motinos ir naujagimiai turi tikrai ideališkas poilsio sąlygas. Be galo švariose, šviečiančiose, saulės apšvietosose patalpose be rūpesčio pralaidžia savo atostogas jaunos motinos ir mažiužiai, specialiai parinktos personalo rūpestingai prižiūrimi pilieciai. Draugo su besilsinčiomis moterimis valgome pietus ir pasididžiame bendrybiais pojūčiais. Dar kartą mes įsitikiname begaliniu motinos ir prieauglio rūpinimusi nacionalsocialistinėje Didžiojoje Vokietijoje. Mes, kai kuriuose atvejuose ir mažesniu ir milijardai markių.

Grįžę vakarop atgal į Müncheną apžiūkome garsiąją metinę Vokietijos jėo meno parodą, kuri buvo jau uždaryta, bet mums specialiai sudaromos sąlygos pamatyti.

Sios dienos vakare mus ištinka didžiausias siurprizas. Apsilankome Muncheno operetėje, kur „Pasaulio mylimasis" mus stačiai paverzia ir grietžumo, o taip pat didžiausio taupumo ir pasiaukojimo dėka.

7) Darbo tarnybos organizacija, milijardinės, gigantiškos darbo vietos „Ziemos pagalba", kad tauta galėtų padėti pati sau, didžiausias dėmesys moliinai ir vaikui, o taip pat tikstančiai kilometrų nuiiestu Reicho autostradų ir dešimtys tūkstančių praktiškai darbininkams namelių, kurie supa visus pramonės centrus, — nėra ir jokia propaganda, ko tikriausiai realus ir tvirtas socialinio teisingumo pagrindas.

5) Visuotinio susiprašimo, sąžiningumo ir kietos pilietinės drausmės dėka, savosios bendruomenės skrindimas, spekuliacija ar vagystės — Vokietijoje beveik nežinomi dalykai. Dėl šios priežasties ten niekas nevaikščioja prašinėdamas išmaldos, niekas nebadauja. Svarbiausia, kad pilietis regularisai gauna ant kortelės visa tai, kas reikiama. Dėlto darbo, ir ūkio išsilėtimas, vokiškosios virtuvės sugebėjimai ir moteriškosios kruopštumas yra didėi velkšniai tuo metu kai kitos tuščios metu.

6) Saltas, ramus ir žiemiškas vieo krašto darbo pulsavimas frontui ir pergalei yra nagrindinė elementas, vokiškiesiai ašes laisvės ir tėvynės.

7) Fronte esse karas todėl ir yra žino, kad jo ir jo artimiešiais yra rūpinamasi ir bus pasirūpinta visais atvejais. Tuo tikslu ir vyrai ir karo nėra nelaimė ne vien ant fronto vyrų ačiu, bet visa tai proporcingai tenka bendruomenei, visai tautai.

Dėl visu šių priežasčių kelsirūnas sios dienos vokiškosios Didžiojoje Vokietijoje galima matyti ir mes matėme kai kuriuosiuos šaičes atsiuosiu vaizdu ir pavyzdį, aiko kolė priešiai, o šiendrinė brosa ir ramybė ir svarstoma, koks ir privalo būti totalinio karo metu.

Beigiant tenka nuoširdžiai padėkoti poto Gemeinschafto Spaudos skyriui, suorganizusiam šię ekskursiją, o taip pat mūsų rūpestingam palydovui, poui baronui von d. Redeke, kurio Berlyne tvarkytojai pomi Dr. Rode ir Fräuleinam rūpestingam kelionės po Vokietija vadovui ponui Dr. von Schimpf. Mes grįžome savo tėvynėn pilni geriausių įspūdžių ir ryžtumo, pagal išgalės prisidėti prie kovos su baisiausiu žmonijos siaubu — bolševizmu visos Europos ir mūsų tautos laisvei ir gerovei.

Kpt. Urbonas

Mirė „Dieviškosios Komedijos" vertėjas

Per šių metų sausio mėnesį netekome net trijų mūsų tautos veteranų kultūrininkų: muziko Vinco Naceviičiaus, visuomenininko ir poeto Juozo Skinkio ir sausio 27 d. Telšiuose mirė vyskupijos oficialas, pirmasis Lietuvos atstovas prie Vatikano, pasaulinio masto veikslo Dantės poemos „Dieviškosios Komedijos" vertėjas ir lietuvių kalbą, prof. dr. Jurgis Narijauskas.

Sios dienos 1876 m. balandžio 21 d. Kapsuose, Parauių km., Vilkaviškio apa. Pradinį mokslą įėjo Paežerių mokyklėj, gimnazija — Marijampolė ir kunigų seminarija Šeinuose, kurią baigė 1899 m. 15 vestas i kunigus, tais pat metais rudeni išvyko i Romą studijoms, kur po Veliųu metu baigė, raudamas telisiu daktaro laipsni. Dar pagilinti studijoms išvyko i Šveicarišą, Freburgo universitetą, kur studijavo filosofiją ir sociologiją. Baigęs grįžo Lietuvon ir buvo paskirtas vikaru Lietuvos parapijon. Čia kaip tik ėjo lietuviai kovą su lenkais dėl pamaldų bažnyčioje. Jauno vikaro Juozo mokėjo viską nuveerti, ir lietuviai kovą laimėjo. 1905 m. velionis skiriamas į Seinus katedros vikaru ir kartu buvo antrasis profesorius ir choru mokytoju. 1906 m. paskirtas konsistorijos sekretoriumi ir 1910 m. — Seinų kunigų seminarijos rektoriu. Kartu buvo seminarijos profesorius ir dėstė letynų kalbą. Už pasižymėjimus 1912 m. pakeltas garbės kanonininku.

Tuo metu Seinuose irgi vyko tautinė lietuvių kova su lenkininkais. Čia pirmoj vietoj ir tenka pamėtėti tą didį lietuvybės kovotoją, velionį, kuris padėjo visas jėgas steigdamas lietuvių žiedojimus burdamas chorus, rendamas vaidinimus Bronės ir Sveitimus. Buvo steigta Seinuose bendrovė lietuvoms knygoms ir laikraščiams leisti, kur velionis buvo steigėjas ir narys. Si bendrovė žiūido daug vertingų, naudingų ir populiarių knygų, knygelių mūsų kaimiečiams ir laikraščiu. Bendrovė atliko gana didelį darbą kultūrinėje ir tautinėje srityje.

Didžiojo karo metus pergyveno Petersburge, kur ėjo kapelono pareigas, o vėliau buvo Krimo Stanicoje vietinės gimnazijos lotynų kalbos mokytoju. Bet ši nelaimė teko būti, kad lietuvių komunistų iskustas, kaip krikščioniję demokratų partijos lyderis ir didis lietuvybės kovotojas buvo suimtas ir kalintas Jekaterinadaro kalėjime. Tai buvo 1918 m. birželio ir liepos mėnesiais. Jis buvo numatytas sušaudyti, tik tiesiuoju rusų ir lenkų kataliką tarpe kilus triukšmui, išsigelbėjo. Iš čia grįžo vėl į Seinus, bet lenkai tuo užėmė Seinus ir velionį, kaip gerą lietuvių veikėją, areštavo ir pasodino į kalėjimą. Tik vyriausiai lietuvių lenkų kovoma, mūsų partizanų dėka, iš Seinų tenai velionį ir velionis paleidžiamas iš kalėjimo. 1920 m. atvyko į Kauną, kur tuoj buvo paskirtas vikaru ir vyriausybės atstovu prie Šventojo Sosto Romoje. Tai buvo pirmasis mūsų atstovas prie Vatikano. Po kelių metų grįžo Lietuvon ir buvo paskirtas profesoriumi i Vilkaviškio kunigų seminariją. Atitūrkdamas nuo pareigų, išleido i literatūrą, sustūrpines duoti rosmėnį klasiką kūrinių lietuvių kalba. Be kitų literatūrinių darbų, jis išvertė į lietuvių kalbą ir Dantės poema „Dieviškąją Komediją".

Būdamas Vilkaviškio seminarija Telšiuose, jis buvo pakviestas profesoriauti ir iki mirties buvo Telšių vyskupijos oficialu.

Palaidotas Telšiuose vasario 1 d., dalyvaujant tūkstantinėms minioms.

Jn. Valdelys

VL. JOVAIŠA

Draeities sonetas

Tave ant kryžiaus budeliai iškėlė,
Dar pajuokai prikalę „LTSR",
Ir šukavo skurdevius susivėlę:
„Senosios Lietuvos nebėr, nebėr!"

Ir rodės, kad tikrai tuojau užges gyvybė,
Užges ir niekad jau nebepabus;
Ir reiks per amžius taip ant kryžiaus kybot,
Kad net ir kūno kam nuimt nebus.

Bet liko vien tik kryžiai trys ant kalno,
Trys kryžiai — seserų tylių kančia.
Jos pačios sužeistos, bet gyvos gyvos!

Nors laša kraujas iš širdies, iš delno,
Bet akyse, lyg saule, lyg skaistčia,
Jau artinas pavasaris, gyvenimas, alyvos.

IŠ KARIŲ ANKETŲ

Eil. J. R. raše: Išvykau iš poligono su vėliavos apsaugos būriu. Dar tą pat vakarą (1941.VI.22) mūsų lietuvaičiai ir mūsų tėvynė buvo ištrinti ispėjo, kad jie bus panaudoti tik prieš politrukus ir pulko štabo rusiškąją vadovybę. Liepė mums laukti ženklo. Bet vėliau tm. V. Ž. ir vyr. paskirtas atvežti sanitarinių tvarsčių ir daugiau jo savo dalinyje nebematėme.

Zygiuojant Valkininkų kryptimi, dažnai mus puldinėsdavo vietiniai vokiečiai. Politrukai liepdavo į juos šaudyti, bačiau šaudė tik musų ir žydai. Lietuviai nešaudė ir politrukų įsakymo nevykdė. Vėliau pulkas išskialadė ir lietuviai atsipaidavo.

Pareagė St. Šiurys"

Aleksandras blaškosi ant arklio nugaros, lyg bangų mėtoma skiedrelė— čia užkrenta gyvului ant kaklo, čia vėl nuslysta ant šlaunų, pasvyra desinen, kairėn, griebiasi karčių, kol pagaliau nukrenta žemėn.

Vaikai leipsta juokais, stebėdami tokį imantrų Aleksandro jojimą, bet kai jis nupuola, jų veidus apgaubia tūpeščio šešėlis. Jie bėga pas bestuntantį dulkėse Aleksandra ir suosto jo ratu laukia užpelnytų šmetinėjimų, bet Aleksandras:

— Vyrai, aš būsiu kavaleristas! Pašėsiuosi amagu joti!

Draugai tikėjosi išgirsti ne tokius žodžius iš Aleksandro lūpų. Jis nepykstą už jį sidainą? Dabar jie vėl krykštaudami, su Aleksandru prieskyle, bėga gaudyti išdykusio arklio.

Prasišnio šneri metai. Aleksandrą 3 draugų pulke visi pažinojo kaip geriausią raitininką ir nenugalimą lenčiantą visose raitųjų varžybose...

II

Nemunas įsisupęs į baltą apklotą monia gyslotinis rankomis varstė rožančiaus karoliukus, mišką kelias, kur kadtise buvo jojęs Aleksandras, skendo vakaro sutemose, o aukštame skardyje vyrai balsge kirsti metėsi, dainavo:

„Gražu, tu mano brangi Tėvynėlė!..

Je, tu atsimini, kad prieš daugeli metų skardžio viršūnėje balavo bilės palapinių dainos ir šokiai? O vpač gražų balsą turėjo vienas Šveisiaplaukis, mėlynakis.

Kur jis šiandien?

O tą patį povakarį, tu pačių pilių sutemų gaubiamas, toj toli Rytuose, į baltą sniego patalą, papuoštą kraujo ir ašarų, ančiamas karžygio mėgėjų arklio Šveisiaplaukis, Šveisiaplaukis, mėlynakis...

Jo akys buvo plačiai praverstos, lyg norėdamos pažvelgti į viršuinę gaslostyti senąą motinos veidą, pakėlė desine ranka mojo sudiev gintajai žemei, likusai toli toli, kurioje iskėsa motinos, sesės ir mėlyni žaisva dėlą, Gražu, tu mano ižkeliama ir padanges,

Mūsų gyvenimas

MŪSŲ DIENOS RYTUOSE

Pro didžiulių miškų masyvus bunda rumsti ir rytas. Orai taip malonus — atodrėkis. Tirpstančio miego laišai teka nuo būstinės stogo. Lietuvių karių dalinys iš šios erities apsaugos, nutraukęs velkamus prieš bolševikines gaujas, išvykstą plačiaisiais miškais, nutušėjusionis laukų lygumonis, baltomiego priedangoje į I. epylinkes naikinti ten įsigalėjusius miškų plėšikus. Pradėjęs žygis vyksta nelogai. Šilpsti kolchozininkų arklinkai net sušilę tempia mūsų šaudmenyną, maistą ir kt. turtą. Kelionė netrumpa. Oro sąlygos pasikeitė. Dangus pragiedrėjo, pradeda siųsti šiurkštus vėjas ir šaltis gnaibyti galūnes. Tačiau numatyta postovio vieta M. pasiekome laiminga. Parengtoje pravažiuojantiems kariams palapoje praleidžiam pirmąją žygio naktį. Ir dausiau ankstyvam rytui, diskiant šviesiai vėjai, vėl kėlę dziamės žygin į toli dar esančią mūsų naują veikimo vietovę.

Aplinkumoj nei jokio žyvo suvtėrimo diversantai. Tik bėdi vietose, iškyrus tik „katiušas" ir driskius vaikus, kurie smalsumo vedami šliaužia pažiūrėti mūsų neįsiankčių karių. Taip tęsdami žygį pro pakelėse sudaužytas bolševikų auto mašinas, tankus, artilb. pabūkus ir kt. pasiekėm miestelį. Čia pasivaišiname prieš dieną atvykusio mūsų dalinelio išvirta karšta sriuba.

Kita dieną žygis, nors ir blogesnėse sąlygose, vyko pulkai. Neįsiūčiomis pallekame užpakalyje, tuščius laukus, mažus miškelius, kolchozus ir šendinę. Vieništa, mūsų, Cia labai pat tyku. Vėjas pamažu ėdia medžių viršūnėms. Sniegas po rogėmis girgžda. Vieništa, paklibes aukštai žydrioje padangėje, kelią mums nusviečia. Apšerkšnoję, pavargę po ilgo žygio arklinkai neneriai reaguoja į savo šeminiuko kolchozininko raginimus, riebius rusiškus keiksmus ir botago plaukterėjimus. Didžiulis miškas baltame sniego paklaje tylėjo snaudžia. Gal būt, jame, urvuose, snaudžia ir raudonieji miško plėšikai ar bijo mūs užkabinti.

Atsargiai sumetimais, giniklą parengtyje laikant ir kovojant su šaltu, aplę vidurnakčį pasiekėme R. miestelį. Nuvykus į numatytas persikvėpti palapas, iškrovus šaudmenyną, maistą ir kt. turtą, paskubomis sumedžiojus šiaudų, malkų ir pavakarienėjus nuo ir žvieciu. Antras žygis užkeičiais, laisvėjęs nuo tarnybos žmonės žygyje nuovargio ir šalčio prikamuoti sumigo. Kai tarsi čigonas dūmu traukėsi mi sąžiningai kūreno šaltų palapų kromis. Bet ir čia netrukus atsidūrė saldaus miego glėbyje. Tik budėtojas ir vias tarnyba nuvargusius

LSD KARIŲ ŠEIMŲ DĖMESIŲI

Einant SS ir Tvarkos Policijos Vado Lietuvoje raštu iš šm. sausio m. 21 d. žuvusių ir išvykusių į Rytus karių šeimų aprūpinimas pavestas:

Apskrčtųjų miestuose policijos vadų padėjėjams.

Miestuose ir kaimuose nuova - dų viršininkų padėjėjams.

Vilniuje ir Kaune šeimų aprūpinimas pavestas LSD Šeimų aprūpinimo viršininkams.

Pastaba: Karių šeimos visais reikalais kreipiasi prie skelbime išvardintų viršininkų.

LSD Kryžių Karininko Štabas

VILNIUJE GYVENANČIOMS KARIŲ ŠEIMOMS

Išvykusių į Rytus L. S. D. batalionų karių žmonos, gyv. Vilniuje, jonu dūstus SS u. Policmandonas fūrer Wilne ar batalionų vadų pažymėjimus (Bescheinigung), kad jų vyrai išvyko už Lietuvos ribų, iki šm. vasario 17 d. turi pristatyti į šeimų aprūpinimo skyrių Vilniuje, Jėzuitų 3, II-a., 14 kamb., kur jų galiojimo laikas nustatyta tvarka bus pratęstas.

Be to, pakartotinai prašoma sužinėti ir sukčiai nurodytas žinias ir visas tas išvykusių į Rytus karių šeimas, gyv. Vilniuje, kurios iki šiol dėl kurių nors priežasčių tokių žinių dar neputėkė.

N. BATALIONAS IŠVYKO Į RYTUS

Tolimesnei kovai su visa naikinančiu bolševizmu, vasario 7 d. iš Vilniaus išvyko Rytus mūsų Šventasėsios Tėvo Pijaus XII. Kaunas, kuris jau metus laiko ėjo tarnybos pareigas tuo už Lietuvos ribų ir laikinai buvo atitrauktas paliėti.

PAMALDOS UŽ A.A. MAJORĄ BRUSOKĄ

Priešmetus, t. y. 1942 m. vasario 14 d., kovoje prieš bolševikus didvyrio mirtimi žuvo majoras Jurgis Brusokas. Mėnesių nuo šios šm. vasario 13 d. 8 val. šv. Jurgio bažnyčioje (Vilniuje) buo laikomos už jį gedulingos pamaldos.

VILNIAUS VISUOMENĖS AUKOS MŪSŲ KARIAMS RYTUOSE

Vilniaus Pronto ir Transporto tarnybos bičiuliai ir vilniečiai kovoję rūpesčiu vėl surinkta aukų šiltais apranges daržiais mūsų batalionams Rytuose. Viena smuokutėja dailėj dalis įteikta praėjusi sekmadienį Rytus išvykusiam mūsų batalionui, o likusieji — siunčiami kitam Vilniaus L. S. D. batalionui, kuris prieš metai Rytuose veikiančiam priešui raudonuosius banditus.

Tuo būdu dviejų mūsų batalionų vyrai turės vienodą kelesį šiemų porų vilnonių kojinių, pirštinių ir kt. Aukos surinktos iš Vilniaus miesto ir apylinkės lietuviškosios visuomenės.

Šia proga įsitraukęs mūsų visuomenei pažymima, kada aukos pagelbėjusiems nebėtinai, kad jos ne tik o ypač pagelbėjusiems ir baltiniu ar jiems mediliagos: marškinių, kelnių, pakledių, rankluosečių, nosinių. Reikėtųsi savo pačiomis čia vyrus, nes lie yra mūsų kaunas ir kraujas, nes kova su praižtinguoju bolševizmu dar nebaigta ir tuo būti tesiama viso kultūringo pasaulio ir savo tautos laisvės vardu.

Sn.

MOKSLEIVIŲ RYŠIAI SU KARIAIS RYTUOSE

Biržių gimnazijoje yra susiorganizavo mokslo komitetas bendrai darbiauti su mūsų kariais. Rytuose. Tuo reikalu turi užmezgęs ryšius su vienu mūsų dalinių. Jau yra nuskinęs ir dovanos.

Kalėjų atostogų metu buvo pravesta rinkliava vilnonių medžiagų ir kroptų kariams ir vilniečiams. Vilnonių medžiagų aukėjo mokinės: V. Balčiūnaitė, E. Morkvėnaitė, I. Saulauskaitė, A. Pašlytė, S. Cirvinnaitė, R. Zolotovaitė, L. Urbšytė ir nemokinės: V. Gilsudelytė, E. Balbierienė, O. Rožėnienė, E. Kaya, Tauskienė, O. Jaronienė, V. Merkvėnaitė, V. Gipovytė, A. Cirvinskienė, P. Likienė ir A. Brazdžiūtė.

Knygų surinko 260 egz. Daugiau. sia aukojo: V. Gipovytė — 40 egz., J. M. — 42 egz. B. Dilytė — 9 egz. ir t.t. Iš pravestos tarp klasių piniginės rinkliavos kariams į Rytus šiemet išrašyta po 10 egz. šių laikraščių: „Kario", „Tėviškės", „Sodybos", „N. Biržių Žinių" ir „Savaitės".

Minimo Biržių mokslevių komiteto valdybą sudaro: vyr. skaitytojai moksleiviai: J. Mekas, I. Sakalauskaitė, E. Morkvėnaitė ir A. Asaravas. Ju darbui šiaip padeda mokytojas J. Kavaliūnas.

Redakcijos atsakymai

V. Jankauskui. Ir kariams Rytuose, ir transporto tarnybos vyrams galima siųsti „Karį", kaip ir viešems kitiems.

J. Urbeliui. Abiejų rašinėlių neįdėsime, nes apie kovyjusę jau buvo ir bus, o antrasis nėra tyrėjo nekelia. Panašiai jau anksčiau kitų buvo rašyta.

V. P. Jusiui ir Antanui Rašinskui. „Karys" dėl ten kaitinto turimo skelbimus, kurie turi ryšio su kariais bei buvusiais kariais. Kitokių skelbimų nedėsa. Praneškite, kaip pasiėjęs su Tamstų prisiųstais skelbimais: perduoti Vilniuje leidžiamam kitam laikraščiui, ar pinigus bei pašto ženklus siųsti Tamstoms. Norėt grąžinti, reikia atsiųsti pašto ženklais siuntimo išlaidas.

NAUJI LEIDINIAI

„SENI, BET VISUOMET NAUJI BRITŲ VALDŽIOS METODAI" BROŠIŪRĖLĖ ANGLIJĄ LIETUVIŲ KALBOJE

KAUNAS. ON. Lietuvos generalinėj erity laikraščių kioskose bus galima už 20 f gauti brošiūrą lietuvių kalba „Seni ir naujai nauji britų valdžio metodai", kurio skyrius: „Anglija ir Baltijos valstybės" yra labai aktualus. Si kuoli brošiūra dvoda suvaizinę apie britų imperijos valdžios plėtotę, trumpai atpasakoja Anglijos grobimus ir plėšikavimą. Kiekvieno skyriaus pradėje duodama aviziri žinomesni brėjų žodžiai, kurie ypatingai yra įdomūs, nes rodo, kad ir paskiri anglai smerkia savo vyriausybės politiką ir jos metodus. Labai svarbiame brošiūros skyriuje: „Anglija ir Baltijos valstybės" atskiai išdėstoma, kog Anglija nekovomoni ne tik jau neketino praliesti kraujo dėl Baltijos tautų, bet gi ir noro neturėjo padėti lietuviams, latviams ir estams. Ypatingą dėmę ant John Bullio veido uždeda britų laikymasis Europos atžvilgiu. Kaip įvairios sutartys ir slaptai susitarimai rodo, britų esanti išduodama bolševizmui. Pagaliau britų politikos veidmainystė ypatingai tautiškiųjų žodo ir kit argumentai, nors Anglija sakosi kovojantiė už tų tautų laisvę ir ateitį. Siais savo darbais Anglija viešai atkeria tikrąjį veidą Europos tautų bendruomenės. Si Anglija norinti tautas įtikinti, kad ji kovojanti už visų gailinų laisvių ištaikymą. Žuvusiųjų tautos šiai Anglijai duos tinkamą atsakymą. Brošiūros tekstas išryškinamas joje esančiomis nuotraukomis, karikatūromis, iš dalies pranešu, o taip pat kai kuriomis anglų politikų pav. Cripso straipsnio nuotraukomis, redančiomis angliškosios kitos kraštų atvilgiu veidmainiškuma, ir dėl to skaitomas lengvai ir labai gyvai.

„DARBAS IR SVEIKATA" LIETUVOS GEN. SRITIES BIALYNINO S.-GOS organas. Leidžia Lietuvos Gen. Srities Bialyninno Sąjunga. Atsakomąjį redaktorius prof. Bagdonas. Kaunas, 1943 m. sausio mėn. Atskiro numkaina 50 pf. Redakcijos ir administracijos adresas: Kaunas, Savanoriu prosp. Nr. 23—4.

Redakcionis „Įvado žodyje" perbėgia, kad Bialyninno Sąjungos laikraštis „Bialynžė ir Sveikata" susitojo ėjęs, bolševikams okupavus Lietuvą. Dabar Generalinis Komisaras leido atnaujinti prieskaičiomo lin ekcią. Si naujoji akcija turi ir naują kryptį, todėl visų pirma pakeitė pavadinimą. Ateityje laikraščiui daugiau rūpės darbas, kuris dabar yra ypač vertinamas.

Turinyje randame Pirmojo Gen. Tarėjo gen. P. Kubiliūno, vyriausiojo V. Brizgio ir Svietimo Gen. Tarėjo pavaduotojo Rainio kalbas bei žinėlius, pasakytus prieškaroliniose parodos atidaryme (1942.XII.6) proga. Toliau randame šiuos mainius: Dr. V. Vaičiūno „Alkoholis ir šlėgimmas", Dr. St. Gruodžio „Gelbėkime tautą, nuo alkoholio", „Kovoję su naminės degtinės gamyba", P. „Jauniesiems skaitytojams", Jono Vėjėgos „Jauniej Didvyriai", Ant. Kučinskio „Dainėlė apie smuikėlę", Borjero „Laurymo ir Baltrukio nuotykiai", Jurgio Strėkšto „Ruošimasis Kalėdoms", Jonas „Bialyninmo Sąjunga ir Savitarpinė Pagalba", gyd. N. Indrašiaus „Pilnė higiena ir amžiaus „praėjimai". Ne tik, kad, bet ir „Sachmatai", „Kąip pačiam pasigaminti gerą kristalą detektoriniam aparatui", gyd. Indrašiaus „Sveikata ir Sportas", „Bialyninmo Sąjunga velkia Lietuvos Gen. Sritį" ir t.t.

500 „NAUJOSIOS LIETUVOS" NUMERIŲ

Š. m. vasario 10 d. Vilniaus Bituvų dienraštis „Naujoji Lietuva" išleido savo 500-jį numerį.

„Naujoji Lietuva" pradėta organizuoti tuojau išvijus iš Vilniaus bolševikus. Pirmasis numeris išėjo birželio 29 d.

Sukaktuvinio numerio vedamajam pasisakoma, kad pagal dėsnį gyvenimo eilyzos dienos viskas, kas galima, turinti priei akis savo tautos gerovę ir bolševizmo šalinimo tikslus.

◆N PRAŠO ATSILIEPTI ◆

Drevinskas, gimęs 1920.VIII.3. 38. Albertas Gasėnas, gimęs 1920.VII.18. 39. Antanas Kazėnas, gimęs 1901. IV.2. 40. Leonas Dalbokas, gimęs 1918.IX.24. 41. Žugėnijus Seškauskas, gimęs 1906.IV.2. 42. Aleksandras Bukrikas, gimęs 1922.VI.10. 43. Gedeonas Markevičius, gimęs 1926.X.11. Albertas Butkus, kilęs iš Mažeikių. 45. Tymuščikas Vincentas, gimęs 1917.IX.28. 46. Pranys Bendzeliauskas, gimęs 1918.VI.4. 47. Vytautas Žygas, gimęs 1917.VII.10. 48. Petras Žulas, gimęs 1915.XII.19. 49. Jeronimas Zaliničunas, gimęs 1920.X.15. 50. Vytautas Žinkevičius, gimęs 1921. X.5. 51. Kazys Žukauskas, gimęs 1918. X.20. 52. Juozas Valaiša, gimęs 1918. X.29. 53. Petras Dapkus, gimęs 1918 X.19. 54. Augustas Dindus, gimęs 1917.VII.15. 55. Antanas Vinciūnas, gimęs 1918.VII.19. 56. Baltramiejus Bučnys, gimęs 1918.VIII.14. 57. Juozas Dalida, gimęs 1918.III.4. 58. Stasys Varna, gimęs 1918.III.3. 59. Jonas Delkus, gimęs 1918.IX.4. 60. Julius Vaičkus, gimęs 1919.XII.13. 61. Juozas Vičkačka, gimęs 1920. X.23.

Pranešu L. S. Dalių Archyvas Vilniuje, Jėzuitų 2.

◆ PAIEŠKOMI DINGĘ KARIAI ◆

Pak. Mečiokvas Troselankas, tarnavęs 184. SD pionierinėje kuopoje. Kas žinotų ką nors apie jį, prašoma pranešti žmonai Teklei Troselanskienei. Daukanto 29, Radviliškis, Šiaulių apa.

Eil. Ignas Kindzerevičius, Prano sūnus, tarnavęs 615 aerodromo poike Vilniuje — Šnipiškėse, vėliau Varėnos poligone (pašto dėžutė 306b). Žinančiųjų ką nors apie jį prašoma pranešti Kindzerevičiui Petrui, Žaliųjų pašt., Kastiukičių vk. Traku eps. arba: Petrui Karečkui, Vilnius, Vokiečių gt. 3 — 14.

Kas žinote, kur dabartinis metu tarnauja 9. Tr pak. Juozas Žyla. Karo metu pateko į vokiečių valsiavę ir, kaip buvo pranešta spendoje ir per LSP Komitetą, 1942 m. baliandžio mėn. jis buvo Naumiestelio karo belaisvių stovyklėje. Bet dabartiniu metu Lietuvos Savitarpinė Pagalba pranešė, kad tokio karo belaisvio toje stovyklėje nėra ir nieko nežinoma, kur jis iš tos stovyklos dingę. Žinančiųjų prašoma pranešti L. Žylienei, Šilavoto km., Liudvinavo pšt., Marijampolės eps.

Kai gausnemes kario laiškas iš Rytų.

Nr. 7 (1169) Vilnius, 1943 m. vasario 13 d.

TIESA

PRENUMERATA metams — 6 RM; pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1.50 RM.

Redakcija naujiesiai metę keičiasi, priklausi kaip laiendorinis tarpas, psv. I — III mėn. IV — VI ir t. t.

KULTŪRINĖS NAUJIENOS

— Šiomis dienomis Valstybinės Leidyklos knygynuose pasirodė «Vilniaus Universiteto Matematikos Gamtos Fakulteto Darbai" 1942 m. I (XIV) tomas 2 sąs. Biologijos serija. Redagavo Dr. J. Dagys.

— Iš Latvijos gautomis žiniomis baigiama montuoti latvių gamybos filma „Spekulantai", kurios viena kopija bus pagaminta lietuvių kalba. Lietuviškiesiems filmos tekstą įkalbėjo pernai Rygoje lankęsi, specialiai pakviestasi, Petečkė Miesto Teatro aktorial.

— Kauno Radiofonas paskelbė konkursą radijo vaidinimui parašyti. Konkursinio vaidinimo tema — laisva. Darbai turi būti pristatyti iki balandžio 15 d. Konkurso Rūšiai komisija sudaryta iš Radiofono vadovų su yiršininku dr. May priešakyje. Pirmoji premija už geriausią darbą — 1000 RM. Vaidinimui veikalo apimtis — 50-čiai minučių vaidinti, veikiančiųjų asmenų — ne daugiau 12.

— Sausio 31 d. Vilniaus Muzikos Mokyklojo vyko platesnė Vilniaus muzikų susirinkimas savo draugijos muzikinio veikimo gairėms nustatyti. Susirinkimą atidarė ir jam vadovavo draugijos pirmininkas A. Bendorius. Tarp kitų klausimų buvo aptartas lietuviškosios muzikos savaitės Vilniuje, numatomos surošti už dviejų mėnesių, organizavimo klausimas.

— Vasario 7 d. „Birutės" bendrabutis — vienas seniausių bendrabučių Vilniuje, kur lenkų okupacijos laikais spėtėsi visas tautinis žemokančių Vilniaus krašto lietuvaičių judėjimas, šventė savo deštimtmetį.

— Vasario mėnesio viduryje Vyr. Mediškiės Inspekcija Panevėžyje organizuoja 2 savaičių kursus medžiotojams. Tie kursai skiriami pradedantiems medžiotoi ir norintiems gauti medžiotojo leidimą.

— Panevėžio Dramos Teatro vadovybė, norėdama pamėgintį didesnį aktorių kolektyvą, yra įsteigusi studiją. Tą studiją materialiai parėmė sutiko Miesto Savivaldybė ir tam reikalui numačiusi paskirti eilę stipendijų.

— Šiomis dienomis išėjo naujas „Žemės Ūkio numeris".

— Vasario 14 d. Marijampolėje bus atidaryta Miesto Teatro salė. Atidarymo proga Miesto Teatras statys premjerą — P. Valčiūno „Naujuosius Žmones".

— Žinomas mūsų gamtininkas J. Eitmonas rengia platų švejtyjos žodyną.

— Poetas Stasys Santvaras paskirtas Kauno Dūdžiojo Dramos Teatro dramaturgo.

— Sausio mėn. pabaigoje Panevėžyje Meno ir Mokslo Draugija ir Lidarė laudies universiteta, kuriame čestoma šių mokslų: kalbotyros, literatūros, pedagogikos, muzikos, meno, teisės ekonomikos, etnografijos, gamtos mokslų ir žiūrologijos Laudies universiteto pirmininkas P. Butėnas.

— Birželio 13 ir 14 d. Šiaulijose numatoma surošti didžiulę Dainų Šventė. Lietuvių Meno ir Mokslo Jau tiki sausio mėn. pabaigos Dainų Centro muzikų sekcijos užsimojimas rado didelio pritarimo muzikų lietuviškosios visuomenės tarpe. Šventėje užsiregistravo dalyvauti per 50 choru iš įvairių Lietuvos vietovių. Vėliau visi užsiregistravusieji choral dalimis bus skelbiami lietuviškoje spaudoje.

— Gardino apg. liet. pr. mokyklų inspektorius A. Jezukaitis ruošiasi parašyti monografiją „Lietuviškos mokyklos Gardino apskrytyje". Joje bus apžvelta lietuvių mokyklų veikla nuo 1921 m.

— Prienuose pastaruoju metu jaučiama gyva kultūrinė veikla. Sausio 31 d. vietos ugniagasių mėgėjų dramos trupė suruošė viešą vakarą. Buvo vaidinama Gruodžio 2 v. komedija „Ponia viršininkienė". Be to, programoje dar buvo monologai ir deklamacijos. Petinas paskirtas uniformų reikalams. Neseniai susikūrė teatro mėgėjų kolektyvas vadovaujamas Sinkevičiaus, ir vietos gimnazijos moksleiviai taip pat dažnai rengia vaidinimus. Organizuojamas ir tautinių šokių ratelis, kuris irgi žada netrukus pasirodyti.

— Žemės Ūkio Politiškos departamento iniciatyva šiemet veikia 54 šiemos žemės ūkio keturių mėnesių kursai, kuriuos lanko 1363 kursantai. Kursai darbą baigs kovo mėnesį.

— Prieš porą mėnesių įsisteigęs Telšiuose Profesinių Sąjungų Centro Biuro Telšių Skyriaus Mėgėjų Teatras, šalia veikiančio Žemaičių Teatro Teisėjų Kolegijoje gyvenančiams duoti lengvesnio turinio pastatymų. Paties teatro kolektyvas sudarytas daugiausia iš darbininkų, kurių didesnė dalis įeina į „Maščio" tekstilės fabriko. Teatrui vadovauja P. Geštautas. Minėtas teatras jau gastavo Plungėje. Aišdėtiuose ir šiomis dienomis yra pakviestas į Luokę, Nevarėnus ir kitur.

— Kauno I vaist. Amatų mokyklo sausio m. 30 d. surengė plačios programos literatūros ir dainos vakarą. Dalyvavo raštytojai: Brazdžionis, Būdavas, Gimnazijos Choras ir Operos solistai Blaudžiūnaitė - Motiekaitienė ir Zig. Survila. Be to, dalnavo „Aušros" choras ir mokinių ansamblis. Pabaigoje buvo paloikta tautinių šokių.

Kas naujo LIETUVOJE

— Reicho komisaro Rytų Kraštui skelbimas nustato, kad vietoje ligšiolinių statybinių medžiagų ir kremikos šikinių sąjungų steigiama viena sąjunga „Akmenys ir Žemės", kuri turi aprūpinti visą tuo suintereso tąją pramonę. Si sąjunga apima visas įmones, kasnrėšias ir perdirbančias kalkes, gipsą, granitą, lauko špatą, žvyrą, smėlį, molį, kaliną ir panašias žaliavas.

— Dailės kooperatyvo Vilniaus skyrius šiomis dienomis yra perėmęs — isigijęs keramikos dirbtuvę. Debar atliekami paruošiamieji darbai ir dirbtuvė netrukus pradės veikti. Tuo būdu dabar dailės kooperatyvas turės savo žinioje tau dvi keramikos dirbtuves. I atidarytą Vilniaus keramikos dirbtuvę bus prilnamai tos srities specialistai — meninkai.

— Ona Adomulienė - Rucevičiūtė, bolševikų ištremta su visa šeima į Sibirą 1941 m. birželio mėn., praneša per vokiečių Raudonajį Kryžių savo tėvams, kad ji su savo šeimoni gyva ir sveika ir gyvena Altajaus krašte, Zonalnii Bilsk, Svietloozersko sovchoze. Apie vyra Inž. Kazi Adomulį, buv Kauno kelio ruožo viršininką, nieko neužsimena.

— Rūpinantis mokyklų higiena, kiekvieno valsčiaus mokyklosna, gimnazijoms yra paskirti gydytojai. Be to, ruošiamos mokyklų gali, seserys, kurių šiemet yra 42.

— Šiuo metu mokyklinio amžiaus vaikai daugiausia suserga difterito ir kokliušu. Vyr. Sveikatos Valdybą skolas pacai ant difterito ištuinėje aplinkinėsi, pagal kuri visoje Lietuvoje nuo difterito bus skiepijami vaikai.

— Botanikos sodas šiais metais žada pradėti platesniu mastu augintima augalų, vadinamų vaistinėis. Šie augalai yra priskirtami vaistinei augalų rūšiai, tačiau didesne reikšmę jie turi technikos reikalams. Jie, kaip jau patirta iš bandymų, yra tinkami ir naudojami, kaip pavaduotojai vaisinių augalų. „Drobė" yra pareikšusi savo nuomonę, kad jie visai atitinka ir reikalams ir net dar geresni, kaip uždraustieji.

— SP Panevėžio Miesto Komitetas numato gauti per 1000 poru valkių batų medinlais padais, kurie numatomi paskirti: a) gausingai šeimai vaikams, b) lietuvių ir Rusiją tėvų vaikams, c) partizanu ir Lietuvos kariuomenės savanoriu, d) nukentėjusių nuo karo, e) Savisaugos Dalinių, f) išvykusių i Reicha darbo prievolę atlikti ir transporto taikinikų šeimų vaikams.

— Trūkstant drobės ir kitų medžiagų, „Dailės" kooperatyvas yra užsakęs nemažą kiekį faneros blanku. Sia medžiaga būsią aprūpinami dailininkai.

— Šias metais botanikos sodas (Kauno) yra numates auginti daug vaistinių augalų, atsižvelgiant į jaučiamą trūkumą ir sunkumus išvežti iš užsienio. Be to, pačiamas tuliau auginiu auginimas.

— Turimoms žinioms apie gyventojų apkūrenamas patalpas patikslinti, Kauno Miesto Savivaldybės Kuro Referentūrai vedo plačią ventojų butų surašymą. Sios žinios bus panaudojamos 1943/1944 kūrenimo metams kuro kortelėms išduoti.

— Ukininkų įsikolinimas Žemės Banke siekė apie 90 milijonų litų. Pastaraisiais metais ūkininkai šias skolas pacai ant savęs atsigėsti iš mokėti. Šiuo metu jau, esą, apie 60% šios sumos grąžinta.

— Reicho Komisaro Rytų Kraštui potvarkiu, Lietuvos Generalinė valdybos ir viešosios tarnybos bei ūkio įmonės, iškiriant žemės ūkio įmones ir girių ūkio įmones, darbo laikas be pollaisvės nustatytas ir vietas mažiausia 54 valandos savaitėje. Išimtims padaryti reikia gauti Generalinio Komisaro sutikimas raštu. Nesilaikant šio potvarkio baudžiama iki 6 mėn. kalėjimu ir piniginę bauda ar viena iš šių bausmių.

— Kainų Direktoriaus potvarkiu sūvėjams už vyriškų drabužių siuvima nustatytos tokios kainos: vyriško kostiumo 13 dalinė pasiuvimas — nuo 28 iki 55 RM, kelnių pasiuvimas — nuo 5 iki 12 RM, žieminio apsiauto — nuo 78 iki 90 RM, kailinių — nuo 200 iki 60 RM. Visi tos vėjai įpareigojami iškabinti savo įmonės patalpose aiškiai matomoje vietoje šiekiečių kainininką vokiečių ir lietuvių kalbomis.

— Istaigų tarnautojams, vartojantiems „namine", bus taikomos labai griežtos sankcijos — vietoje areštuojami, skubotu kelio keliamos bylos, kuriose bausmės gali būti pritaikomos net gyvybės atėmimu.

— „Pienocentro" Vilniaus skyrius nuo vasario 1 d. savo apygardoje pradėjo kiaušinių supirkimo sezoną. Ukininkai kiaušinius pristato supirkimo punktams.

DR. JONAS BASANAVIČIUS

1927. II. 16 — 1943. II. 16

Vasario 16 d. sukanka 16 metų nuo didžiojo mūsų Tautos Patriarcho — dr. Jono Basanavičiaus mirties.

Gimė jis Ožkabalių kaime, Vilkaviškio apg., Ukininko šeimoje 1851 m. lapkričio 23 d. Pirmąsias mokslo žinias įgijo pas kaimo daraktorius. Pradėjęs tinguti paskaityti, paskaičiuoti, o taip pat ir mišioms

patarnauti. Paskui mokėsi Lukšių pradinėj mokykloj.

1866 m. įstojęs į Marijampolės apskrities mokyklą, kuri vėliau ypač pagarsėjo, ruošdama samonings lietuviškos inteligentijos kadrus. Basanavičius nuo pat pirmos dienos šitoje mokyklojo pasižymėjo kaip rimtas ir geras mokinys. Dar tebebūdamas III klasėje, jau skaitė Duoneleišti, Mickevičiaus, Konrada Valenrodą", Kondratavičiaus „Margi" ir kt.

1873 m. baigė gimnazją jau visai subrendęs ir susiūkęs siškia, tvirtai pasaviręs. Už gera mokymasi, stropumą ir darbštumą gavo medalį. Tais pačiais metais stoja i Maskvos univeriteto istorijos - filosofijos fakultetą. Tačiau, nusivyjęs šio fakultoto profesorials, pradeda studijuoti mediciną. Varšuvos mokslo apygarda buvo išrūpinusi Basanavičiui stipendiją, tikėdamasi jį surusinti ir palenkti caristinės politikos pusėn. Tačiau šitie „mecenatai" smarkiai apsirko. Basanavičius liko lietuviškos savo tautos.

Būdamas studentas, Basanavičius aktingai dalyvaos lietuvių studentų sąjūdyje, organizuodamas lietuvių studentų draugiją. Studentams laikais jis pradėjo rašyti lietuvių tautos klausimais ir svetimuosiuose laikraščiuose.

1878 m. Basanavičius baigia universitetą ir gauna karo gydytojo vietą Bulgarijoje, kuri tuo metu pergyveno entuziastines atgyjančio valstybinio gyvenimo dienas. Bulgarijoj (Lompalankos, Elenos ir Varnos miestuose) su pertraukomis dr. Basanavičius išbuvo 25 metus. Čia jis gydytojaus, tyrinėjo, kaip to, šitame lakloterpy, iš viso, Basanavičius glinasi i istorijos, etnografijos, tautotyros ir kalbotyros klausimus. Rašo iš šių sričių straipsnius studijėles.

Basanavičius yra važinėjęs ir po kitus kraštus. Lankėsi Vokietijoj, Serbijoj, Austrijoj, Čekijoj ir kitur.

Visur ir visados jis galvojo apie Lietuvą, lietuvių tautos reikalus, jos ateitį. Nuolatos tą klausimą kėlė laikraščiuose. Pirmasis 1883 m. Basanavičius polemizuoja su lenkais rusų laikraštyje „Novaje Vreimia" ir gražia šeima lietuviškai klausimą pristūmiuose lietuviškuose laikraščiuose („Naujame Keleivyje", „Lietuviškoje Ceitungoje" ir kt.).

Gyvenimas, kaip jau minėjo, jis suorganizavo ir padedamas kitų suspiratulių lietuvių (vėliau pramintų aušrininkais), pradėjo lėsti „Aušrą", kuri vaidino reikšmingą lietuvių tautos atgijimą ir vis augančią stiprėjančią laisvės ir nepriklausomybės mintį.

Palynęs Rusijoj ir Dr. Basanavičius yra davęs daugiausia raštų „Aušrai". 1883 m. jis prirašė 1/3 visos laikraščio medžiagos, 1884 1/6, 1885 — 1/9, 1886 — 1/16.

Dr. Basanavičius stengėsi moksliškai atvaizduoti lietuvių tautos ištakas ir kitą lietuviškąjį tautą atvykus i Pabaltijį iš Indijos (ner Mažąją Azią ir Balkanus). Toji tauta — lietuvių tautos prosenė — kultūriniu atžvilgiu yra žymesnė lietuviškųjų tautų kūrimę.

Jos trakų laika, bėgdama nuo romėnų jungo, išėjusi iš Dunajaus apylinkių ir atsiradusi prie Baltijos jūrės, ir čia lietuvių tautą kūrė kartu su gyrinuta. Ypač ja grėžiai atmetė prof. K. Būga. Tuo tarpu ji buvo prvai ir drąsiai iškėlusi lietuvių tautos protėvynės, prosenovės ir kitimės klausimą, paskatindama ir kitus šituo klausimu susidomėjimą ir ieškoti atsakymo.

Taip pat gana plačiai dr. Basanavičius nagrinėja ir aprašo vėlesnėsnėjų Lietuvos istorija. Čia ypač pabrėžtinas jo studija apie senovės Lietuvos pilis...

1905 m. liepos 31 d. dr. Basanavičius po ilgų metų gyvenimo svetimuose kraštuose sugrįžo namo i Lietuvą. Čia prasideda jo veiklos dar platesnis baras. 1907 m. Vilniuje įsteigta Lietuvių Mokslo Draugija, kuri vėliau pavadinta gyvenimiu turėjo ir tebeturi (L M D literatūrinis muziejus) milžinišką reikšmę ir nuopelnus.

Dr. Basanavičius stengėsi tuometines partines sroves suspiesti draugėn, vienybėn, žvelnino politinius reikimus. Tą prasme jis atlikę didelį darbą 1905 m. Didžiajame Vilniaus Seime.

Buvo net eresnė iniciatyvos įsteigti Vilniuje Tautos Nemuna, kuriame apimtų visą kultūrinį lietuvių gyvenimą ir veikla. (Tą mintį bandė atgaivinti ir 1939 m. Toji mintis iš dalies tebėra gyva ir dabar — tik jos realizavima šiuo metu, aišku, trukdo karo sąlygos).

Kova dėl Lietuvos teisių, jos laisvės ir ateities dr Jonas Basanavičius kartu su kitais savo talkininkais ir kovotojais laimėjo.

1918 m. vasario 16 d. Vilniuje pats savo ranka pasirašė, laika kitų Tautos Vyrų, Lietuvos Nepriklausomybės Paskelbimo Akta.

1927 m. vasario 16 d., dr. Jonas Basanavičius mirė. Mirė simboliškai ir visai lietuvių tautai reikšmingą dieną — vasario 16 d.

Paladotas Vilniuje. Basuoss.

Dr. G.

Ir toliau Ukrainoj mūsų karys mėgsta lietuviškai papuošti savo rajoną

SPORTAS

— Vasario 6 ir 7 d.d. Kaune turėjo būti pravestos aukštesniųjų mokyklų paštlėtų pirmenybės. Vasario 13 d. įvyko individuales varžybos 10 km distancijos perbėgime. Kaip ir tikėtasi, pirmuoju iš atstumą sukorė žinomas paštlėtininkas Garmus. Antrąją vietą laimėjo Vladas Bakūnas, sugebėjęs paliktt toliau varžovus kaip Vietriną, Klausėtę ir Juraitį. Garmus šį nuotolį prabėgo per 41:40 min. Laikas gana geras ir parodo labai kruopštų pasirutėma. Sekmadienį (II. 14 d.) turėjusios įvykti baigiamosios varžybų konkurencijos (estafetės) dėl pabėgėjusio oro atidėtos.

— Vykstantiose Kauno sporto klubo krosinėse pirmenybėse tvyko staigmena, nes pirmaujanti Perkūno komanda pralaimėjo Kauno Tenisio Klubui (K. T. K.) 21:23. Dabartinė komanda yra eilė augal sužaistas rungtynes grupuojasi tokia tvarka: I v. Perkūno komanda — 13 tšk., II v. K. T. K. — 13 tšk., III v. LFSK — 11 tšk. Moterų grupėj pernūnietės, neatsilikdamos nuo vyrų, irgi užima šiuo metu pirmąją vietą su 12 tšk., II v. LFLS — 11 tšk. ir III v. LGSP 10 tšk.

— Prie Viniaus Kauno Rajono Istaigos įsteigtas krepšinio komitetas. Komiteto vadovu paskirtas Žilinskas, pavaisdetias Kūno Kultūros Technikumo kūno kultūros mokytojas; nariai Šliupas, Klovas, Urnevičius, ir Navickas. Rajono vadovybė komitetą patvirtino ir jis pas pradėjo eiti savo pareigas.

— Vasario 6 ir 7 d.d. paskelbtose Vilniaus vilduc. ir specialių mokyklų paštlėtų pirmenybėse startavo tik Technikumas. Nustatytą 5 km distancią pirmuoju perbėgo Pezniakovas ner 27:58 min., II v. teko Kelter-Krauzei, atsiliuksiam eąie 2 min.

— Vasario 13 ir 14 d.d. Vilniuje bus pravestos rajono sp. klubų paštlėtų pirmenybės. Programoje numatyta 10 km perbėgimas vyrams ir 3 km moterims. Estafetės 4 × 5 km vyrams ir 3 × 2 km moterims.

Taip pat vasario 14 d. bus pravestos dailaus čiuožimo rajono pirmenybės, o vasario 21 d. bus Lietuvos dailaus čiuožimo pirmenybės, kur matysime Kauno jaunasias ėjęs. Numatyta suruošti tarpmiestinės dailaus čiuožimo rungtynes Kaunas — Vilnius, vasario 22 d.

— Draugiškose krepšinio rungtynėse Technikumas - Medicinos fakultetas, kurios įvyko vasario 6 d. Technikumo sėbėje, balgėsi jaunųjų technikumiečių pergale 32:28 (12:12). Iš to paskiro gale studentai dar vedė 4 metimus skirtumu ir tik paskutinėse minutėse technikumiečiai išlygino ir gelbė laimėjima.

— Kauno dailaus čiuožimo komitetas, sekdamas vilniečių pavyzdžiu, aidaro dailaus čiuožimo kursus. Kursiuose taunimas nuo 20 metų šiu supažindintas su dailaus čiuožimo teorija ir praktiniu apmokymu ant ledo. Kursai pradės veikti nuo vasario 11 d.